

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA ZDRAVOTNICKÝCH STUDIÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2014

Jana Rezková

FAKULTA ZDRAVOTNICKÝCH STUDIÍ

Studijní program: Porodní asistence B 5349

Jana Rezková

Studijní obor: Porodní asistentka 5341R007

TĚHOTENSTVÍ A POROD U NESLYŠÍCÍCH

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Lucie Kašová

PLZEŇ 2014

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a všechny použité prameny jsem uvedla v seznamu použitých zdrojů.

V Plzni dne 31.3.2014

.....

vlastnoruční podpis

Děkuji Mgr. Lucii Kašové za odborné vedení práce, poskytování rad a studijních materiálů. Dále děkuji třem neslyšícím ženám, paní Lence, paní Radce a paní Ludmile, za spolupráci při získávání informací do praktické části mé bakalářské práce.

Anotace

Příjmení a jméno: Rezková Jana

Katedra: Ošetrovatelství a porodní asistence

Název práce: Těhotenství a porod u neslyšících

Vedoucí práce: Mgr. Lucie Kašová

Počet stran: číslované 50, nečíslované 14

Počet příloh: 3

Počet titulů použité literatury: 37

Klíčová slova: Neslyšící, těhotenství, porod, porodní asistentka, komunikace, tlumočnick

Souhrn:

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou těhotenství a porodu u neslyšících žen. Její teoretická část představuje svět neslyšících, popisuje vzájemnou komunikaci se slyšícími lidmi, pojednává o péči během těhotenství a možných službách pro těhotné, do nichž řadíme předporodní přípravu, ale také různé organizace pro neslyšící. Poslední kapitola teoretické části se věnuje porodu u neslyšících, odlišnostem, které se při porodu vyskytují, a efektivním způsobům dorozumívání. Poznatky sepsané v teoretické části pochází z dostupné literatury a z internetových zdrojů.

Součástí praktické části bakalářské práce jsou rozhovory se třemi neslyšícími ženami, shrnující jejich zkušenosti z období těhotenství a porodu: potíže, které se během těhotenství i porodu u těchto žen vyskytovaly, jejich názory na péči, podporu porodními asistentkami a také poskytované služby pro neslyšící. Následující část práce je věnována analýze získaných dat a jejich interpretaci, doplněné o diskuzi a doporučením pro praxi.

Samotný závěr práce pak shrnuje poznatky, získané v průběhu šetření, přičemž důraz je kladen na správné jednání a péči porodních asistentek, které především mohou neslyšícím ženám v mnohém pomoci. Pro potřeby praxe byla navržena a vytvořena brožura pro neslyšící ženy propuštěné z porodnice do domácího prostředí.

Annotation

Surname and name: Rezková Jana

Department: Nursing and midwifery assistance

Title of thesis: Issues of pregnancy and childbirth of deaf women

Consultant: Mgr. Lucie Kašová

Number of pages: numbered 50, unnumbered 14

Number of appendices: 3

Number of literature items used: 37

Key words: Deaf woman, pregnancy, childbirth, midwife, communication, interpreter

Summary:

This bachelor thesis focuses on the issues of pregnancy and childbirth of deaf women. Its theoretical part introduces the world of the deaf, describes communication with hearing people, discusses treatment during pregnancy, and possible services for pregnant women which includes prenatal preparation but also various deaf people oriented organizations. The last chapter of the theoretical part focuses on childbirths of deaf women, differences present during childbirths, and efficient ways of communication. The findings stated in the theoretical part have been collected from available literature and internet sources.

The practical part of the bachelor thesis includes interviews with three deaf women summarizing their experience from pregnancy and childbirth: difficulties these women encountered during pregnancy and childbirth, their opinions of the care, support from the midwives and also the services provided for the deaf. The following section of the thesis is dedicated to an analysis of the collected data and interpretation thereof complemented with a discussion and practical recommendations.

The conclusion of the thesis summarizes the findings acquired in the course of research, whereas the emphasis is placed on the correct behaviour and care provided by midwives who in particular may help in many ways to deaf women. In terms of practical application, a draft brochure has been prepared for deaf women released from maternity hospitals.

OBSAH

ÚVOD	8
TEORETICKÁ ČÁST	9
1 PROBLEMATIKA SLUCHOVĚ POSTIŽENÝCH.....	10
1.1 VYMEZENÍ SLUCHOVÉHO POSTIŽENÍ	10
1.2 KLASIFIKACE SLUCHOVĚ POSTIŽENÝCH	11
1.3 VÝZNAM SLUCHU A DŮSLEDKY SLUCHOVÉHO POSTIŽENÍ.....	11
2 TĚHOTENSTVÍ U NESLYŠÍCÍCH.....	13
2.1 SPECIFIKA KOMUNIKACE NESLYŠÍCÍCH	13
2.1.1 Metody komunikace neslyšících	14
2.1.2 Zásady správné komunikace s neslyšícími.....	15
2.1.3 Využití tlumočníka.....	16
2.2 ORGANIZACE PRO NESLYŠÍCÍ	17
2.2.1 Agentura pro neslyšící (APPN, o.s.)	17
2.2.2 Centrum zprostředkování tlumočnicků pro neslyšící.....	18
2.2.3 Českomoravská jednota neslyšících (ČMJN)	18
2.2.4 Informační portál Helpnet.cz.....	19
2.2.5 Občanské sdružení Federace rodičů a přátel sluchově postižených.....	19
2.2.6 Středisko rané péče Tamtam	19
2.3 NÁVŠTĚVY V PRENATÁLNÍ PORADNĚ	20
2.4 PŘEDPORODNÍ PŘÍPRAVA	21
2.4.1 Skupinová předporodní příprava.....	22
2.4.2 Individuální předporodní příprava	22
2.5 VÝBĚR PORODNICE	23
3 POROD U NESLYŠÍCÍCH	24
3.1 PŘÍJEM NA PORODNÍM SÁLE	24
3.2 PRŮBĚH PORODU	25
3.3 PARTNER U PORODU.....	27
3.4 ÚSTAV PRO PÉČI O MATKU A DÍTĚ V PODOLÍ	27
PRAKTICKÁ ČÁST	30
4 FORMULACE PROBLÉMU	31
5 CÍL A ÚKOL PRŮZKUMU	32
6 METODIKA PRÁCE.....	33
7 PREZENTACE A INTERPRETACE ZÍSKANÝCH ÚDAJŮ.....	35
8 DISKUSE	50
ZÁVĚR	56
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	58
SEZNAM PŘÍLOH	61

ÚVOD

Již od dětství jsem měla možnost přicházet do kontaktu s neslyšícími. V místě mého bydliště se nachází speciální škola určená dětem se sluchovým postižením. Denně jsem je potkávala, jak chodí do školy nebo jak čekají na své rodiče. Jejich gesta při společné komunikaci vždy upoutala moji pozornost. Říkala jsem si, jak je možné, že ruce a mimika mohou nahradit řeč? Kolik jen existuje slov a přitom tito lidé mají pouze své dvě ruce a výraz obličeje? Přišlo mi nespravedlivé, že jejich úděl jim nedopřává běžně se bavit se slyšícími lidmi kolem. Jsou tu s námi, ale přitom nás odděluje hluboká komunikační propast, která způsobuje, že jsme si nakonec tolik vzdáleni a raději je přehlízíme.

Zaujal mě výrok hluchoslepé spisovatelky Heleny Kellerové:

„Slepota odděluje člověka od věcí, hluchota od lidí.“

Lépe by to ani nešlo popsat. Ovšem každý člověk je jedinečnou součástí lidské populace s nárokem na plnohodnotný život. To platí i pro osoby, které se nějakým způsobem odlišují od většinové společnosti. Problémem každé společnosti je nedostatek pochopení pro odlišné skupiny lidí.

Proto mě oslovila problematika neslyšících lidí ve zdravotnictví. Ve své práci se zaměřím na těhotenství a porod neslyšících žen. Budu se ptát, vyskytují-li se nějaké potíže při návštěvě prenatální poradny. Jak probíhá porod a vše s ním spojené. Využívají-li neslyšící těhotné nějakých speciálních služeb pro neslyšící a jak probíhá komunikace se zdravotnickým personálem. Doufám, že v závěru své práce budu schopna tyto otázky alespoň částečně zodpovědět.

Abychom však mohli porozumět specifickým potřebám neslyšícího člověka, musíme se orientovat v problematice jeho postižení. O tom pojednává teoretická část mé bakalářské práce.

TEORETICKÁ ČÁST

1 PROBLEMATIKA SLUCHOVĚ POSTIŽENÝCH

1.1 Vymezení sluchového postižení

Porucha sluchu je snížená nebo chybějící schopnost vnímat zvukové podněty. Řadí se mezi jedno z nejzávažnějších i nejčastějších zdravotních postižení. (v ČR asi 5% populace - www.gong.cz) U neslyšícího je narušena schopnost normální mezilidské řečové komunikace. Tím trpí on, ale i jeho okolí. Ne nadarmo se říká, že neslyšící jsou jako cizinci ve vlastní zemi. (Světlík, 2000, s. 7)

Vývoj pohledu na neslyšící

V minulých dobách se na lidi s poruchou sluchu hledělo jako na postižené. Přistupovalo se k nim v mnoha ohledech nesprávně. Cílem ostatních lidí bylo začlenit neslyšící do většinové společnosti. Jakékoliv odlišnosti nebyly možné. Slyšící lidé chtěli napravit vadu, kterou neslyšící trpí. Ti byli nuceni učit se mluvenou řeč a zakazovalo se jim komunikovat pomocí znakového jazyka. Jednalo se s nimi naprosto nevhodným způsobem, což jim velice ztěžovalo život ve společnosti. Až po roce 1989 k nám ze západního světa přichází názor, že komunita lidí s vadami sluchu není skupinou zdravotně postižených, ale jsou novou jazykovou a kulturní menšinou. Můžeme to zdůvodnit tím, že znakový jazyk je rovnocenný mluvenému jazyku. Má svoji vlastní historii i vývoj. Uznáním znakového jazyka za plnohodnotný se začal měnit přístup k lidem, kteří jím komunikují. V současnosti je chování společnosti vůči neslyšícím mnohem ohleduplnější. (Procházková a Vysuček, 2007, s. 5)

I přesto u nás spíše přetrvává lékařský přístup k věci, například nabízením různých kompenzačních pomůcek. Slyšící lidé si ani neuvědomují, že život v tichu je pro neslyšící přirozený. Sami neslyšící požadují, aby nebyli bráni jako postižení. Považují se za normální. Jsou příslušníky jazykové a kulturní menšiny, která užívá svůj vlastní znakový jazyk. A sami se tedy označují jako „Neslyšící“ s velkým „N“. (Skákalová, 2011, s. 30)

Kolik je u nás sluchově postižených?

V České republice se počet lidí se sluchovým postižením odhaduje na 500.000. Naprostou většinu tvoří staří lidé, u nichž došlo k zhoršení sluchu vzhledem k jejich věku. Lidí, kteří se s vadou sluchu již narodili nebo jejichž vada vznikla v dětství, je zhruba 15.000. (www.gong.cz)

1.2 Klasifikace sluchově postižených

Sluchová vada má mnoho podob, které bývají u každého člověka odlišné. Záleží na tom, kdy vada vznikla a která část sluchového vnímání je porušena. Nejčastější rozdělení sluchových vad je takové, které přímo pojmenovává nositele sluchové vady. Určujícím faktorem je následně rozsah vady a doba jejího vzniku.

Nedoslýchaví tvoří největší skupinu lidí sluchově postižených. Jedná se o každé zhoršení sluchu oproti běžné populaci, nikoliv však jeho úplné vymizení. Rozděluje se podle závažnosti na lehkou, střední nebo těžkou nedoslýchavost. Ve většině případů lze tuto vadu napravit využitím sluchadla. V dětství se u nedoslýchavých rozvíjí mluvená řeč, pomocí které se mohou vzdělávat a komunikovat mluveným jazykem. (Procházková a Vysuček, 2007, s. 6)

Prelingválně Neslyšící mají těžkou sluchovou vadu, s kterou se narodili nebo ohluchli před tím, než skončilo období vývoje řeči (kolem 5. až 6. roku života). Jedná se o nejméně početnou skupinu. Tito lidé mohou vnímat mluvenou řeč pouze odezíráním, které je pro ně obtížné. Také písemné dorozumívání jim činí značné problémy. Protože v průběhu života nepoznali zvukový vjem, nemají možnost rozvíjet mluvenou řeč a stávají se částečně ngramotnými. Nesmíme ale zapomenout, že prelingválně neslyšící berou svět ticha a vizuálních podnětů jako něco úplně přirozeného. Jejich mateřským jazykem se stává znakový jazyk. (Fenclová, 2005, s. 12)

Postlingválně ohluchlí přišli o sluch zcela, ale až poté, co u nich byla rozvinuta řeč. K tomu může dojít kdykoliv v průběhu jejich života. Mluva se zachovává, ale postupem času se zhoršuje. Stále je však pro slyšící okolí alespoň částečně srozumitelná. Ztráta sluchu představuje pro postlingválně ohluchlé obvykle značný psychický otřes. Neustálé ticho, jímž jsou nyní obklopeni, je pro ně kvůli předchozímu poznání výhod zvuku depresivní. Tito lidé se snaží komunikovat odezíráním, nebo se naučí znakový jazyk a snadno se začlení do „komunity Neslyčích“. (Slowík, 2010, s. 79)

1.3 Význam sluchu a důsledky sluchového postižení

Sluch je pokládán za jeden z nejdůležitějších smyslů. Pomocí sluchového orgánu jsme schopni přijímat akustické signály z vnějšího prostředí a dále na ně reagovat. Pomáhá nám orientovat se. Při absenci sluchového vnímání je člověk ochuzen o důležitou formu získávání informací a to může přinášet značné potíže. Zvuky mají člověka upozornit, co se okolo něj děje. Kdo je ale neslyší, není schopen si plně uvědomovat,

v jaké situaci se nachází. A právě proto může dojít k problematickým situacím, kdy neslyšící člověk bude zmatený a okolní svět se pro něj stane nesrozumitelným. (Procházková a Vysuček, 2007, s. 9)

U neslyšících se dominantním pro získávání informací stává zrak. Při srovnání obou typů vnímání zjistíme, že sluch má jisté výhody, jako např. zvuk je možno slyšet a rozpoznat, aniž by byl jeho zdroj na dohled. Pokud chceme zachytit zvuk, není potřeba světla. A při pozorování je nutné, aby oko směřovalo na objekt, kdežto ušní boltec nemusí být přímo otočen ke zdroji zvuku. Náhradní způsob dorozumívání je často velmi vyčerpávající a ne každou akustickou informaci lze převést do vizuálního sdělení.

Sluch má zároveň velký význam pro mimoslovní dorozumívání, které tvoří podstatnou část jakékoliv komunikace. Může jít o projevy emocí jako je pláč, smích a bolest. Nebo se jedná o zvukové projevy, které v sobě samy skrývají význam. Například demonstrativní bouchnutí dveří při rozzlobenosti nebo zapískání pro upoutání pozornosti. Z toho vyplývá, že sluch má také bezpečnostní funkci. Skákalová (2011, s. 41) uvádí: Sluch je jediný ze smyslů, který zůstává i ve spánku stále aktivní. Osoba se sluchovým postižením je proto v mnohém zranitelnější.

Z výše uvedených argumentů vyplývá, že sluchová vada způsobuje závažnou informační a komunikační bariéru. S tím souvisí častá nejistota neslyšícího ve společnosti slyšících, která způsobuje každodenní zátěž na jeho psychický stav. Nevhodné postoje ostatních lidí totiž představují pro člověka s postižením často větší problém, než postižení samo. Neslyšící také mohou mít omezenou síť sociálních vztahů, a to především kvůli komunikační bariéře. Většinou se stýkají hlavně s lidmi v rámci své komunity. (Skákalová, 2011, s. 41)

2 TĚHOTENSTVÍ U NESLYŠÍCÍCH

Těhotenství u neslyšících probíhá úplně stejně jako u žen se zdravým sluchem. Všeobecně bývají těhotné více úzkostné v důsledku hormonálních změn, k nimž v průběhu těhotenství dochází. Zdrojem úzkosti může být strach z neznámého a neznalost toho, co je čeká. Každá žena se nejprve v prvních měsících s těhotenstvím vyrovnává. Uvědomuje si, že nastává nová etapa. Změní se její dosavadní způsob života, vztahy k partnerovi i rodičům, a také si začne budovat nové pouto k ještě nenarozenému dítěti.

Toto nové období v životě ženy přináší mnoho neznámého. Slyšící těhotná žena se na vše může kdykoliv kohokoliv zeptat. Nezabere to mnoho času a díky zodpovězeným otázkám se cítí lépe. Ne vždy je tomu tak u neslyšících těhotných. Ty mohou mít vzhledem ke svému sluchovému postižení neúplné informace a odpovědi na otázky hledají velice těžko. Kdyby však neslyšící žena byla od počátku svého těhotenství průběžně seznamována s tím, co ji čeká, například kdyby dostávala informace o vývoji dítěte, změnách v jejím těle a měla možnost ptát se na to, co ji zajímá a tedy věděla, proč musí absolvovat různá specializovaná vyšetření, snížily by se její obavy a k porodu by přistupovala s větší důvěrou. (Fenclová, 2005, s. 51)

Z toho vyplývá, že hlavním úkolem je neslyšící těhotné ženy poučit. Ale jak jim tyto informace dokážeme zprostředkovat? A jaké potíže se vyskytují při komunikaci s neslyšící ženou?

2.1 Specifika komunikace neslyšících

Nejvíce zasaženou oblastí v životě neslyšícího člověka je právě komunikace. Řeč je nezbytnou součástí normálního dorozumívání, a proto ji můžeme považovat za základní potřebu každého z nás. Pokud však člověk nedokáže komunikovat běžnou mluvenou řečí, je pro slyšící okolí obtížné se s ním domluvit. Mimořádný význam musíme pak přikládat neverbálním projevům. Daleko více zde hovoří gesta, výrazy tváře nebo tělesný postoj. (Slowík, 2010, s. 77)

Setkání s neslyšícím může u lidí se zdravým sluchem vyvolat někdy dojem, že mluví s hloupým člověkem. Handicap neslyšícího často způsobuje mnohá nedorozumění z důvodu nepochopení situace. U osob vrozeně neslyšících se rozvíjí převážně konkrétní myšlení. Abstrakce je závislá na vnitřní řeči, kterou však neslyšící postrádají. Pochopení složitých sdělení je u nich proto obtížné. (Slowík, 2010, s. 83)

2.1.1 Metody komunikace neslyšících

Český znakový jazyk je plnohodnotným vizuálně-motorickým komunikačním systémem s vlastním slovníkem i gramatikou. Pro neslyšící představuje zcela originální komunikační formu, která je založena na systému gest, postavení rukou i celého těla a mimických signálů. (www.znakovy-jazyk.cz)

Protože jej většina slyšících lidí neovládá, vzniká tak závažný problém komunikační izolace. Neslyšící si porozumí vzájemně mezi sebou, ovšem nikoliv s okolní, slyšící částí společnosti. Rizikem je uzavírání se do úzké komunity své subkultury, která příliš nepodporuje integraci neslyšících do světa lidí se zdravým sluchem. A tak nezbyvá, než při komunikaci s neslyšícími lidmi využívat tlumočnické služby. (Slowík, 2010, s. 81)

Odezírání je nejčastější způsob, který neslyšící při komunikaci se slyšícími lidmi využívá. Jedná se o vnímání mluvené řeči zrakem z pohybů úst, mimiky tváře, výrazu očí, gestikulace rukou i celého těla. Neslyšící musí odhadovat jednotlivá vyslovovaná slova podle pohybujících se mluvidel. Odezíráním lze však získat pouze část sdělení, vše ostatní si odezírající člověk musí domýšlet. Jedná se tedy o velice namáhavou aktivitu, která je náročná na soustředění. Člověk při ní zvládne udržet pozornost přibližně 15-20 minut, poté jeho schopnost koncentrace i efektivita odezírání výrazně klesají. Každý neslyšící však nedokáže odezírat se stejným úspěchem. Záleží především na vrozených dispozicích a nadání konkrétního jedince. (Slowík, 2010, s. 86)

Písemný záznam mluvené řeči je přepis řeči do písemné podoby. Jazykové dovednosti neslyšících osob však kvůli chybějícímu sluchovému vnímání nebývají na tak dobré úrovni jako u slyšících lidí. Proto se při psané formě komunikace projevuje jejich komunikační handicap. Tím je menší slovní zásoba, obtížné zvládnutí gramatických pravidel, až nepochopení obsahu složitějších sdělení. (Slowík, 2010, s. 82)

Prstová abeceda je modelování písmen pomocí prstů na rukou. Využívá se vzácně v situacích, kdy neexistuje pro hláskování jmen nebo slov samostatný znak.

Znakovaná čeština je přesné převedení mluveného projevu do pohybových znaků. Na rozdíl od znakového jazyka využívá gramatické prostředky češtiny, která je současně hlasitě nebo bezhlasně artikulována. V nějakých situacích může usnadnit dorozumívání mezi slyšícími a neslyšícími lidmi. (www.ruce.cz)

Žádná z uvedených variant komunikace není stoprocentní, aby sama o sobě umožnila bezchybnou domluvu. Preferuje se tedy zásada tzv. **totální komunikace**, která

využívá všech dostupných komunikačních prostředků s hlavním cílem, aby se neslyšící člověk dorozuměl se slyšícím okolím. (Slowík, 2010, s. 82)

2.1.2 Zásady správné komunikace s neslyšícími

V případě, že není nablízku tlumočnicka a ani neovládáme znakový jazyk, je nutné postupovat podle pravidel správné komunikace s neslyšícími, která naleznete v příloze (viz „Desatero“). Musíme vytvořit vhodné podmínky pro společnou komunikaci. Rozhovor bude pravděpodobně delší než se slyšícími a bude vyžadovat míru trpělivosti. Komunikace je pro obě strany náročnější a často vyčerpávající. Neslyšící vnímají pouze vizuálně a navíc je pro ně mluvená čeština jazykem cizím. (Procházková a Vysuček, 2007, s. 22-23)

Na začátku „hovoru“ je vhodné zjistit oboustranně přijatelný způsob komunikace. Měli bychom k neslyšícímu přistupovat se stejným respektem jako k osobě se zdravým sluchem, v žádném případě neprojevujeme netrpělivost ani neomezujeme komunikaci, ale snažíme se najít společnou cestu. Důležitou podmínkou je prostředí, ve kterém komunikace probíhá. Mělo by to být klidné nerušené místo, přiměřeně osvětlené, aby mohla neslyšící dobře odezírat. (Skákalová, 2011, s. 57)

Na začátku je někdy nezbytné upozornit neslyšící osobu, že jí chceme něco sdělit. Jestliže nám nevěnuje pozornost, stačí dát jí signál lehkým dotekem na předloktí. Aby mohla úspěšně odezírat, je vhodné dodržovat vzájemnou vzdálenost 0,5 - 2 metry. Díky tomu na sebe oba komunikující dobře vidí. Zároveň musí stát nebo sedět naproti sobě tak, aby měli oči přibližně ve stejné úrovni a mohli udržovat stálý oční kontakt. (Hloušková, 2012, s. 32)

Sdělení by mělo být podáno srozumitelným způsobem. V případě písemného vyjadřování je vhodné, co nejvíce zjednodušovat věty, užívat slova v základním tvaru bez skloňování i časování a vše zapisovat raději hůlkovým písmem. V případě mluvené formy dorozumívání je nutné zvolnit tempo řeči, aby měl neslyšící čas na porozumění obsahu. Mluvit příliš pomalu však není žádoucí. Doporučuje se artikulovat zřetelně, ale příliš to nepřehánět. Dokonce se lépe odezírá, pokud mluvíme bezhlasně. Velkou překážkou pro odezíráání je žvýkání, zakrývání si úst rukou nebo rouškou.

Při komunikaci s neslyšícím si nikdy nesmíme být zcela jisti tím, že vše správně pochopil. Je vhodné se zeptat, zda všemu rozumí, případně si to ověřit kontrolními otázkami. Pokud máme nějaké opravdu důležité informace, je zapotřebí je vícekrát zopakovat nebo je předat napsané na papíru. (Slowík, 2010, s. 85-86)

2.1.3 Využití tlumočnicka

Jestliže však neovládáme znakový jazyk a ani snaha o gestikulaci a další typy neverbální komunikace nevede k úspěchu, je nutno využít služeb tlumočnicka znakového jazyka. Ten hraje v životě neslyšících osob důležitou roli. Jeho úkolem je přesné tlumočení obsahu sdělení mezi neslyšícím člověkem a druhým účastníkem komunikace bez sluchového handicapu. Celý proces dorozumívání se tak výrazně urychlí. Neslyšící osoba může zcela porozumět tématu. Zároveň ztrácí obavy z komunikace a má možnost ptát se na vše, co ji zajímá. Nesmíme ale zapomenout, že partnerem pro nás zůstává v takovém případě stále neslyšící. Častou chybou je navázání hovoru s tlumočnickem a vyloučení handicapovaného z rozhovoru. Je nutné nemluvit o něm ve třetí osobě, ale jednat přímo s neslyšícím.

Kvalitní tlumočení je bezpochyby náročná činnost, proto by tlumočnick nikdy neměl souvisle tlumočit déle než 30 minut. Pokud tedy víme předem, že budeme s neslyšícím řešit složitější záležitost a využívat při tom tlumočnických služeb, je dobré tlumočnickovi předem poskytnout podrobnější informace o dané problematice. Ten si pak bude moci s dostatečným předstihem materiály nastudovat a bude na tlumočení připraven. (Procházková a Vysuček, 2007, s. 24-26)

2.2 Organizace pro neslyšící

V České republice existuje několik institucí, které pomáhají lidem se sluchovým postižením. Některé jsou zaměřené přímo na neslyšící těhotné ženy a na pomoc při péči o jejich dítě. Jiné mají přinést neslyšícím dostatek informací a důležitou podporu do života. Samozřejmostí jsou také tlumočnické služby potřebné při návštěvě lékaře. Těch může využít i zdravotník, pokud se s neslyšící nedokáže dorozumět.

Nyní si v krátkosti představíme několik služeb, které jsou k dispozici neslyšícím těhotným ženám a mohly by jim být přínosné během těhotenství, při porodu i po něm.

2.2.1 Agentura pro neslyšící (APPN, o.s.)

Tato agentura pomáhá překonávat jazykové a kulturní bariéry a odstraňovat předsudky o komunitě Neslyšících. Nabízí nový projekt, tzv. tlumočnické služby online.

Obrázek 1: Ukázka využití služeb online tlumočnicka
Zdroj: <http://www.appn.cz/tlumocnicka-sluzba-online>

Tlumočnické služby online fungují na principu tlumočení „na dálku“. Tyto služby jsou v provozu nepřetržitě a navíc zdarma. Výhodou je, že není nutné tlumočnicka objednávat a čekat na jeho příchod, spojení s ním probíhá přes internet. Cílovou skupinou jsou osoby se sluchovým postižením nebo zaměstnanci s potřebou dorozumět se s neslyšícím.

Tlumočnická služba se uskutečňuje pomocí počítače s připojením k internetu a webovou kamerou, která umožňuje přenos obrazu partnera rozhovoru v reálném čase. Neslyšící používá znakový jazyk a tlumočnick jej přenáší do mluvené češtiny. Naopak slyšící mluví a tlumočnick vše převádí do znakového jazyka. Tímto způsobem lze tlumočit osobní rozhovor lékaře s neslyšícím pacientem. Díky dostupnosti potřebné techniky a uplatnění v mnoha oborech lidské činnosti (nejen ve zdravotnictví) je služba tlumočnicka hojně využívána. Neslyšící lidé porozumí všem sdělením a získají tak potřebné informace. (Klausová, 2011, s. 29-30)

Projekt „Bezbariérové nemocnice i pro neslyšící“ je zavedení on-line tlumočení jako běžných postupů při návštěvě neslyšícího pacienta. Cílem tohoto projektu je zlepšení komunikace neslyšících ve zdravotnickém zařízení. Některé nemocnice se snaží přispět k bezbariérovému přístupu k pacientům se sluchovým postižením. APPN věnovala do těchto nemocnic tablety, které jsou potřebné k tlumočení on-line. Nejedná se zatím o absolutní řešení komunikačních problémů, ovšem lze jej chápat jako počáteční krok směřující k odbourávání těchto bariér. (www.appn.cz)

Více o zmíněných službách naleznete na webových stránkách: www.appn.cz

2.2.2 Centrum zprostředkování tlumočnicků pro neslyšící (CZTN)

Jedná se o bezplatnou službu, na kterou mají nárok všichni neslyšící. Finanční prostředky kompletně hradí Ministerstvo práce a sociálních věcí. Centrum se nachází v Praze, ale své služby poskytuje celorepublikově. Ve speciální databázi jsou evidováni tlumočníci ze všech oblastí ČR. Pokud bude mít zájem o nabízené služby například neslyšící žena z Plzně, objedná si tlumočnicka v tomto Centru a tamní pracovníci jí vyhledají tlumočnicka z Plzně a okolí. Pokud v tomto regionu žádného nenajdou, zajistí tlumočnicka z nejbližší oblasti, který do Plzně přijede. (Procházková a Vysuček, 2007, s. 24-25)

Více o těchto službách na webových stránkách: www.cztn.cz

2.2.3 Českomoravská jednota neslyšících (ČMJN)

Tato organizace slučuje občanská sdružení pro neslyšící. Jejím posláním je provozování poradenských a sociálních služeb pro neslyšící, vytváření kurzů znakové řeči na CD, iniciace a podpora telefonní služby pro neslyšící a utváření pozitivního sociálního a legislativního prostředí pro sluchově postižené. Svou činností se snaží odstraňovat komunikační bariéru ve světě sluchově postižených. Napomáhá neslyšícím stát se sebevědomými a nezávislými lidmi, naučit se „slyšet“ jiným způsobem a ukázat neslyšícím a jejich rodinám, jak s tímto handicapem prožít plnohodnotný život. Dílčí organizace ČMJN působí v brněnském, olomouckém, břeclavském, jihlavském a plzeňském regionu a také v Praze. (www.cmjn.cz)

V našem regionu působí **Plzeňská unie neslyšících**, která nabízí sociální poradnu pro neslyšící i tlumočnické služby. (www.pun.cz)

Více o službách ČMJN na webových stránkách: www.cmjn.cz

2.2.4 Informační portál Helpnet.cz

Portál je určen osobám se specifickými potřebami. Pomáhá jim usnadnit orientaci v problematice zdravotního postižení. Nachází se zde mnoho článků a rad nejen z oblasti sluchových poruch. Informace doplňují též rodiče dětí se zdravotním postižením. Zajímavou část tvoří poradenství a diskusní skupiny. Mnoho dobrovolníků z různých oborů (sociální pracovníci, lékaři, právníci, psychologové a další) jsou připraveni odpovídat na dotazy ze všech možných oblastí. (www.helpnet.cz)

Více o těchto službách na webových stránkách: www.helpnet.cz

2.2.5 Občanské sdružení Federace rodičů a přátel sluchově postižených (FRPSP)

Tato Federace vznikla na základě potřeb rodičů sluchově postižených dětí, za účelem ochrany a hájení práv těchto dětí. Jejím hlavním posláním je vzájemně si pomáhat při výchově dětí a překonávání následků sluchového postižení. Dále usiluje o efektivní integraci neslyšících dětí do společnosti slyšících a pomáhá při navazování nových kontaktů a výměně zkušeností mezi rodiči sluchově postižených dětí. V neposlední řadě také nabízí spolupráci s profesionály, kteří o tyto děti pečují. (www.frpsp.cz)

Více o těchto službách na webových stránkách: www.frpsp.cz

2.2.6 Středisko rané péče Tamtam

Toto středisko poskytuje zvláštní služby časné péče rodinám dětí se sluchovým postižením od narození do 7 let věku dítěte. Nabízí bezplatné terénní služby formou pravidelných konzultací v rodinách. Hlavním cílem organizace je posílit rodinu, aby dokázala snáze překonat všechny obtížné situace, které ji při výchově dítěte potkají. A také, aby její fungování a vztahy mezi jednotlivými členy rodiny byly co nejméně narušeny. Rodiny bez jakýchkoliv zkušeností potřebují zpočátku větší podporu a ujištění o zvládnutelnosti situace, jakož i dostatečný přísun informací, z nichž mohou čerpat inspiraci pro výchovu svého dítěte.

Od roku 2003 se speciální součástí péče ve Středisku Tamtam staly služby poskytované neslyšícím těhotným matkám, a to od počátku těhotenství, přes porod, až do doby, kdy je dítěti definitivně vyšetřen sluch.

Zřizovatelem Střediska rané péče Tamtam je výše zmíněné občanské sdružení Federace rodičů a přátel sluchově postižených. (www.tamtam-olomouc.cz)

Více o těchto službách na webových stránkách: www.tamtam-praha.cz

a www.tamtam-olomouc.cz

2.3 Návštěvy v prenatální poradně

Pokud neslyšící žena zjistí, že je těhotná nebo se vyskytnou příznaky, které na těhotenství ukazují, měla by navštívit svého gynekologa. Teprve ten těhotenství potvrdí ultrazvukem, z krve nebo pomocí jednoduchého těhotenského testu ze vzorku moči. (Lees, Reynolds a McCartan, 2005, s. 20)

Jestliže však není žena u žádného gynekologa zaregistrovaná, měla by tak co nejdříve učinit. Od tohoto okamžiku spadá neslyšící těhotná do lékařské péče, která jí bude poskytována v prenatální poradně po celou dobu těhotenství. Jednotlivé prohlídky mají předejít problematickým situacím, jsou určitou prevencí, ale zároveň přináší nastávající matce jistotu a klid. (Weissová a Pietrantoni, 2010, s. 47)

Velmi důležitým dokumentem je těhotenský průkaz, který vystaví gynekolog právě při zjištění těhotenství. Po celou dobu návštěv těhotné ženy do něj bude zaznamenávat informace o jejím zdravotním stavu a výsledky z jednotlivých vyšetření. Soubor všech těchto údajů dává lékaři a posléze také porodnickému týmu potřebné informace, které budou využity při porodu i po něm. (Kopřivová, 2005, s. 14)

Způsob a počet prohlídek je přesně předepsán, což zaručuje co nejlepší dohled nad průběhem těhotenství. Mezi osmým a dvanáctým týdnem těhotenství by se měla uskutečnit první prohlídka, tzv. vstupní, která je většinou nejdelší. S těhotnou se sepisuje podrobná anamnéza a lékař provádí její celkové vyšetření. (Behinová, 2012, s. 34)

Další prohlídky by měly následovat ideálně v měsíčních intervalech až do 36. týdne těhotenství a v závěrečné fázi jednou týdně. V případě potřeby lze poradnu navštívit i mezi těmito prohlídkami. Během pravidelných kontrol se doplňuje anamnéza těhotné a vždy je zapotřebí vyšetření moči, změření krevního tlaku a zjištění aktuální tělesné hmotnosti. Tyto prohlídky jsou již kratší. Lékař si ověří polohu plodu, jeho růst a poslechne srdeční ozvy plodu. V daných intervalech se provádějí odběry krve. Někdy jsou nutná i jiná speciální vyšetření. (Čermáková, 2010, s. 50-53)

V prenatální poradně se vystřídá během dne mnoho těhotných žen. Přesto by si měl lékař udělat prostor na dotazy u každé z nich. Pro ženu, která očekává své první dítě, je období těhotenství novým životním úsekem plným neznámých pocitů a situací. Proto je normální, že těhotná má plno otázek, na které hledá odpovědi. Neslyšící těhotná žena musí překonávat ještě navíc komunikační bariéru, která se nachází mezi ní, lékařem a porodní asistentkou. (Fenclová, 2005, s. 51)

2.4 Předporodní příprava

Ačkoliv jsou těhotenství a porod zcela přirozenou součástí života, je výhodou, pokud těhotná absolvuje předporodní přípravu. Platí to obzvláště pro ženy, které očekávají své první dítě, jak již bylo řečeno. Neslyšící mají navíc problém se získáváním mnoha informací ve srozumitelné podobě a jejich následným pochopením. Během návštěv prenatalní poradny většinou nebývá dostatečný časový prostor na jejich dotazy. Proto je vhodné, bude-li neslyšící navštěvovat kurzy pro těhotné. Zároveň i její partner prožívá novou etapu svého života. Má snahu porozumět ženě a sám může mít plno otázek. Oba zjišťují, že je třeba najít odpovědi na své dotazy, a hledají pomoc právě v kurzech předporodní přípravy, v nichž se kromě potřebných informací ohledně těhotenství a porodu dovídají též o tom, kterak pečovat o novorozence. (Labusová a Susová, 2004, s. 17)

Tyto získané znalosti dodají ženě sebedůvěru a bude se moci snáze rozhodovat o plánování porodu ve spolupráci s odborníky. (Behinová, 2012, s. 112)

V dnešní době existuje široká nabídka předporodní přípravy, ať už skupinové nebo pro jednotlivce. Kurzy vedou většinou porodní asistentky. Náplň jednotlivých lekcí se může u každé mírně lišit. Vždy by ale měla obsahovat tato stěžejní témata:

- informace o průběhu těhotenství a rady, jak zmírnit specifické obtíže
- pokyny, jak si uvědomovat své tělo, jak navázat pouto s ještě nenarozeným dítětem
- informace o průběhu porodu, na jaké fáze se dělí, jaký je význam kontrakcí
- seznámení se s různými polohami při porodu, práce s dechem
- pokyny pro doprovázející osobu k porodu, čím může i pomoci
- kojení a péče o novorozence (Labusová a Susová, 2004, s. 17-18)

V rámci kurzu může být zahrnuta také návštěva porodnice, tedy jedinečná příležitost seznámit se s prostředím porodního sálu. Tuto možnost ocení mnoho těhotných, protože získají představu o místě, kde budou prožívat jeden z nejdůležitějších okamžiků svého života.

Je výhodou, když porodní asistentka začlení mezi své přednášky nějaké praktické ukázky. Ty mohou být pro starostlivé těhotné opravdu užitečné. Pokud by i neslyšící těhotná měla možnost pomocí tlumočnicka získat od porodní asistentky takovéto cenné informace, například vyzkoušet si správnou metodu dýchání nebo různé úlevové polohy, usnadnilo by to spolupráci všech při porodu přítomných a zmírnilo zbytečný stres. (Fenclová, 2005, s. 51)

2.4.1 Skupinová předporodní příprava

Jedná se o uzavřenou skupinu žen nebo párů, která spolu absolvuje všechny lekce kurzu. Z hlediska efektivnosti a náplně kurzu je vhodné, aby byly účastnice v podobném stádiu těhotenství. Ve skupině nacházejí vzájemný klid a uvolnění díky možnosti podělit se s ostatními o své zážitky. To jim přináší pocit sounáležitosti.

Hlavní nevýhodou tohoto typu kurzu je skutečnost, že porodní asistentka nemá možnost pracovat s těhotnými jednotlivě, tedy zabývat se přímo jejich individuálními problémy. Navíc existuje mnoho typů žen, mírné nebo naopak temperamentní, některé zajímá prožívání, jiné se chtějí dovědět fakta o samotném porodu. Proto není lehké utvořit skupiny těhotných, které by měly na předporodní přípravu stejné požadavky. (Stadelmann, 2009, s. 51)

2.4.2 Individuální předporodní příprava

Tento kurz je určen pro jednu těhotnou ženu, případně i pro jejího partnera, pokud se chce společně přípravy účastnit. Porodní asistentka se snaží zprostředkovat své zkušenosti a poskytnout ženě oporu. Na rozdíl od skupinové přípravy je důraz kladen na individuální přístup k těhotné, její přání, potřeby a problémy. Porodní asistentka nemá jednotný postup, snaží se přizpůsobit každé ženě a řešit zvláštnosti daného těhotenství. Východiskem je pro ni konkrétní situace těhotné, její pocity a dotazy, což je ideální příprava právě pro neslyšící těhotnou. Vzhledem k tomu, že se porodní asistentka věnuje pouze jí, bude mít dostatek prostoru pro své otázky. Zároveň se lze domluvit na přítomnosti tlumočnicka, který působí jako pojítko mezi neslyšící a porodní asistentkou. Výhodou individuální předporodní přípravy je také to, že si sama těhotná může vybrat, jaká témata ji zajímají a co konkrétně by chtěla během svých návštěv probrat. Takto máme možnost neslyšící ženě přiblížit průběh těhotenství, vysvětlit nutnost návštěv prenatální poradny a význam jednotlivých vyšetření v ní. Měli bychom být schopni předat ženě dostatečné množství srozumitelných informací, o které sama projevuje zájem.

Důležitou část pak tvoří příprava na samotný porod. Porodní asistentka nastíní průběh celého porodu a jak při něm co nejefektivněji spolupracovat. Není pochyb, že taková předporodní příprava má pro neslyšící těhotnou ženu opravdu velký význam. (Stadelmann, 2009, s. 51-53)

2.5 Výběr porodnice

Důležitým úkolem těhotné ženy je výběr vhodné porodnice. V České republice se nachází velké množství porodnic. Těhotné mají možnost si mezi nimi vybrat takovou, která jim nejvíce vyhovuje. To ovšem nemusí být tak jednoduché. (www.porodnice.cz)

Na rozhodování má zajisté vliv samotný způsob života ženy, neboť každá těhotná má jiné představy o průběhu porodu, zasahování zdravotnického personálu do děje nebo o vzhledu a vybavení porodního sálu. Pro jednu skupinu těhotných je prioritou co nejkratší dojezdová vzdálenost od bydliště a nad ideální porodnicí ani nepřemýšlejí, jiné nastávající matky jsou ochotné jet přes celou republiku, jen aby se dostaly do vytouženého zařízení. (Pařízek, 2005, s. 397)

V posledních letech se v mnoha porodnicích citelně zlepšila lékařská odborná péče, ale i přístup k těhotným, který se rychle přizpůsobuje jejich potřebám. Narůstající nároky a požadavky žen podmiňují zlepšování psychosociálního prostředí zdravotnických zařízení. (Chmel, 2005, s. 13)

Informace o jednotlivých porodnicích těhotné ženy hledají především na internetu. Neslyšící těhotná má mimo to možnost informovat se ve svém okolí, zjistit zkušenosti jiných neslyšících žen a na základě těchto rad se poté rozhodnout.

Jakmile si neslyšící vybere konkrétní porodnici, je dobré, aby si včas před porodem domluvila návštěvu, ideálně v doprovodu tlumočnicka. Tým porodních asistentek ji seznámí s dalším postupem, pravidlem návštěv prenatální poradny a datem, kdy se má přihlásit k porodu. V tuto chvíli se naskytne prostor pro sjednání individuálních podmínek pro porod. Personál by měl předem vyslechnout požadavky neslyšící a tím předejít komplikacím při samotném porodu. Je výhodou, pokud si neslyšící vyjedná svou porodní asistentku, která by ji při porodu provázela. (www.porodnice.cz)

Jak je zřejmé z informací, uvedených v kapitole 2, je řada nutných úkonů a přípravných kroků v prenatálním období pro všechny těhotné - bez ohledu na jejich funkční či defektní sluch - společná. U handicapovaných rodiček je nicméně důležité navodit během společných sezení přátelskou, konstruktivní atmosféru a dbát s přispěním profesionálního tlumočnicka do znakového jazyka na úplné pochopení sdělených informací.

3 POROD U NESLYŠÍCÍCH

Představa porodu vyvolává v myslích většiny žen strach. U neslyšících žen se k tomu přidávají navíc obavy z komunikace během porodu, které v takto životně náročné situaci nelze řešit jinak, než pomocí přítomnosti tlumočnicka. (Brožík, 2004, s. 2)

Úspěšná předporodní příprava, příjemné prostředí nebo přítomnost partnera mohou situaci alespoň částečně usnadnit. Příprava těhotných žen v kurzu je pouze první částí složitého procesu, který pokračuje na porodním sále. Tam o rodičku pečují lékaři ve spolupráci s porodními asistentkami. Je třeba, aby přišla do takového prostředí, v němž by mohla během porodu veškeré naučené postupy z předporodní přípravy nerušeně uplatnit. Hlavním úkolem porodních asistentek je psychická podpora neslyšící rodičky. I když si s ní nemohou povídat, měly by jí být na blízku, aby neslyšící neměla pocit, že je osamocena. Velmi důležité je správné jednání a chování lékařů, středního zdravotnického personálu i pomocných sil. Veškeré nepříjemné zážitky mohou negativně ovlivňovat porod a zapsat se jako špatná zkušenost do mysli neslyšící ženy. Jednání všech zúčastněných má být již od prvního okamžiku setkání s rodičkou přívětivé a vlídné. Klidný lékař s klidnou porodní asistentkou přenáší pohodu na okolí včetně neslyšící rodičky. (Štomerová, 2010, s. 57)

3.1 Příjem na porodním sále

Po příjezdu do porodnice se rodička ujímá personál porodního sálu. Těhotná může přicházet s děložními stahy, kvůli odtoku plodové vody, krvácení nebo jiným problémům. Proto je důležité zjistit přesné důvody, které ji do porodnice přivádějí. Při přijetí rodička předloží těhotenský průkaz a porodní asistentka s ní sepíše administrativní příjem. Některé informace čerpá z těhotenské průkazky, na jiné se musí vyptávat přímo rodičky. Pro ulehčení komunikace je značnou výhodou, jestliže neslyšící přichází k porodu i s tlumočníkem. Pokud tomu tak není, je zapotřebí se domluvit na způsobu komunikace. V úvahu nejčastěji přichází písemná domluva a odezírání neslyšící. Protože je nutné zjistit mnoho údajů, může být příjem zdlouhavý a pro neslyšící velmi náročný. Ovšem čím lépe a podrobněji má rodička vyplněnou těhotenskou průkazku, tím méně bude zatěžována otázkami. (Čermáková, 2010, s. 56-58)

Lékař provede gynekologické vyšetření a posoudí tak proces otevírání porodních cest. Na základě vyšetření celkového zdravotního i psychického stavu bude rozhodnuto o dalším postupu. (Chmel, 2005, s. 26)

Personál na porodním sále

Při porodu se neslyšící rodička setkává s velkým množstvím osob, mezi které můžeme zahrnout lékaře různých oborů, porodní asistentky i pomocné síly. Je proto vhodné, aby se rodiče představili všichni lidé, kteří se budou na porodním sále pohybovat. Jejich následná přítomnost i chování by neměly mít rušivý vliv na přirozený průběh porodu. Na základě správného chování lékařů a porodních asistentek se buduje vztah plný důvěry mezi porodním personálem a neslyšící rodičkou. Nikdy by neměl chybět úsměv, eventuálně pohlazení. (Čermáková, 2010, s. 74-75)

Individuální přístup porodní asistentky k posílení rodičky

Porodní asistentka by měla ke každé rodičce přistupovat jako k výjimečné bytosti. Při poskytování péče musí umět nahlédnout do nitra ženy a vyjít tak vstřícně jejím přáním. Zároveň je ale důležité, aby si udržela profesionální odstup a situaci nepřestala hodnotit objektivně. (Štomerová, 2010, s. 20)

Dnešní ženy potřebují podporu vlastního instinktu mnohem více než dříve. Je třeba posílit přesvědčení a víru v to, že ony samy jsou schopny porodit. Neslyšící žena musí vědět, že to není lékař, ani porodní asistentka, nýbrž ona sama, která porodí své dítě. Pochopitelně s pomocí zdravotnického personálu. (Labusová a Susová, 2004, s. 17)

3.2 Průběh porodu

Dle principu přirozeného porodu je rodička schopna porodit své dítě sama bez nutnosti direktivního vedení a medikace. U neslyšících se vlivem kompenzačních mechanismů navíc vypěstuje schopnost lépe využívat hmat, zrak i pohyb. Na to bychom se měli zaměřit. Rodička se musí „propojit“ se svým ještě nenarozeným dítětem a představovat si, jak celý děj prožívají spolu. Aby žena mohla v klidu přirozeně родit, potřebuje se cítit bezpečně a pohodlně. Strach z neznámého zmírňuje kvalitní předporodní příprava. (www.psychologie.cz)

Na počátku porodu očekává neslyšící žena maximální podporu ze strany porodní asistentky a jistotu, že se na ni může kdykoli obrátit. Porodní asistentka by v této fázi měla citlivě vnímat signály, které žena vysílá, aby rozeznala, kdy úvodní část porodu přechází do aktivní části. Jejím úkolem je také ohlídat, že porod probíhá správně a neobjevují se výrazné nepravidelnosti nebo dokonce patologické jevy. (Štomerová, 2010, s. 98-99)

Jakmile porod pokročí, rodička se začíná uzavírat do sebe a v jejím jednání převažuje intuice nad rozumem. Všechny pohyby nyní vykonává víceméně podvědomě a automaticky. Překonává jednotlivé kontrakce a hledá cestu, jak si mezi nimi odpočinout a ušetřit trochu sil na konečnou fázi porodu. Úkolem porodní asistentky je dodávat ženě jistotu, že vše zvládne. K tomu, aby se žena dokázala uvolnit, je zapotřebí příjemné, teplé a útulné prostředí, ve kterém má pocit bezpečí. Dále je to pocit chráněného soukromí, kam nevkročí nikdo, kdo není pozván. Přispívá k tomu i vědomí, že ti, které si žena pro svůj porod zvolila jako doprovod, jsou na blízku. V neposlední řadě tomu napomáhá klidné dýchání, úlevové polohy a přirozené prostředky tlumení bolesti.

Je podstatné nezapomínat, že při normálním přirozeném porodu si organismus ženy sám řídí sílu a povahu kontrakcí tak, aby se dítě posouvalo dopředu a aby v přestávkách mezi stahy mělo dostatek času na rotaci a změnu pozice. Těhotenství a porod nejsou nemocí, ale jedná se o naprosto přirozený děj. (Štomerová, 2010, s. 98-99)

Vrcholnou fází porodu je vypuzení dítěte. Porodní asistentka má podporovat rodičku, aby v sobě našla ještě dostatek sil do finále. Důležité je zachovat klid. Velký počet žen však propadá v této chvíli panice. Pocity, které doprovází tuto část porodu, bývají pro ženu zatěžující. Úkolem porodní asistentky je tedy zklidnit rodičku i partnera, který může těmto pocitům rovněž podléhat. Porodní asistentka má trpělivě připomínat, aby se těhotná mezi kontrakcemi co nejvíce uvolňovala. S intenzivním tlačáním by rodička měla začít teprve ve chvíli, kdy se začíná široce rozevírat konečník a hlavička již dorazila na dno pánevní. (Walsh, 2007, s. 120-121)

Příchod dítěte na svět je silným emocionálním zážitkem pro všechny zúčastněné. Každá, tedy i neslyšící rodička, má právo být nerušeně se svým dítětem ihned po jeho narození. V poslední době se klade důraz na něžnou intervenci porodní asistentky. (Harder, 2005, s. 12) Po porodu plodu se ještě čeká na odloučení placenty. K tomu přistupujeme s trpělivostí, tak jako k ostatním činnostem spojeným s porodem. Placenta se porodí většinou za několik minut po porodu, ale někdy to může trvat déle. Jakmile příznaky upozorňují na její odlučování, přimějeme rodičku, aby ještě jednou zatlačila. Po porodu porodní asistentka dohlíží na matku. Svou pozornost zaměří na kontrolu fyziologických funkcí a zavínování dělohy. Zajistí také první přiložení novorozence k matčinu prsu. Kromě poskytování zdravotní péče působí porodní asistentka též v oblasti poradenské. Nezkušení rodiče potřebují dostatek srozumitelných informací, které jim asistentka musí podávat klidně a trpělivě. (Štomerová, 2010, s. 210)

3.3 Partner u porodu

Nejčastěji doprovází rodičku její partner. Často se jedná o jediného člověka na porodním sále, kterého neslyšící žena zná, proto jeho blízká až bezprostřední přítomnost přináší rodičce pocit bezpečí. Další výhodou je, že spolu dokáží bez potíží komunikovat. Při porodu může partner rodičku pozitivně ovlivňovat, a to nejenom slovy, ale také svým jednáním. Jeho zájem a snaha pomoci utvrzuje dobrý vztah mezi nimi. (Labusová a Susová, 2004, s. 42-44)

Ovšem nesmíme zapomínat, že i pro partnera se jedná o neznámou situaci, je pln vzrušení a očekávání, ale také obav a úzkosti. Proto na něj nesmíme naléhat a nutit ho do něčeho, pokud na to není sám připraven. Ideální je, pokud se i partner zúčastnil předporodního kurzu a má tudíž nějakou představou o porodu, nebo ví, čím může být své partnerce prospěšný. Kromě podpory a blízké přítomnosti je jednou z jeho rolí i „ochrana“ rodičky. Po dobu trávenou společně na porodním sále sleduje celý proces a konání zdravotníků, může se ptát nebo jim předávat přání rodičky. (Čermáková, 2010, s. 77-83)

Vzhledem k tomu, že neslyšící zpravidla žijí v uzavřené komunitě stejně postižených lidí, vybírají si v naprosté většině partnera také neslyšícího. Pokud bude ovšem partner rodičky člověk slyšící, můžeme využít jeho přítomnosti a svěřit mu roli tlumočnicka, čímž je vše usnadněno. (Slowík, 2010, s. 81)

3.4 Ústav pro péči o matku a dítě v Podolí

Ústav pro péči o matku a dítě v Podolí v roce 2004 zřídil „Centrum pro neslyšící rodičky“, které je zpřístupněno neslyšícím z celé České republiky. Zdravotnický personál centra se začal zabývat možnostmi, jak neslyšícím pomoci. Především se zde zaměřují na komunikaci a citlivý přístup k neslyšícím ženám. Samotná péče se z medicínského hlediska nijak neliší od péče o slyšící rodičku. Pro neslyšící rodiče se také pořádají semináře, kde mají možnost dozvědět se něco o těhotenství, porodu, šestinedělí a péči o své dítě. (Slavíková a Straňák, 2008, s. 83)

Projekt centra je plánován jako dlouhodobý. Jedním z jeho hlavních úkolů je vyškolení lékařů a porodních asistentek v základech znakového jazyka, vědět, že je nutné srozumitelně artikulovat a používat jasná gesta. Neslyšící rodičky tuto snahu porodního personálu velmi oceňují. Dalšími úkoly projektu je vytvoření funkčního systému tlumočnických služeb, vybavení pokojů kompenzačními pomůckami a šíření informací o projektu mezi odbornou i laickou veřejností. Na základě popsané činnosti

vznikla publikace „Ve světě sluchového postižení - Informační a vzdělávací publikace pro zdravotnický personál“, jež je určena nejen pro zdravotnický personál porodnických zařízení, ale i pro rodiče neslyšících dětí. (Fenclová, 2005, s. 7)

Tlumočník u porodu

Fenclová (2005, s. 51) uvádí: „Pro neslyšící není handicapem její hluchota, ale nepřítomnost tlumočnicka nebo nedbalá artikulace komunikačního partnera.“

Potřeba tlumočnicka je samozřejmě naprosto zásadní při porodu. Nesmí se stát, aby lékař poslal tlumočnicka domů, protože si myslí, že porod prozatím není aktuální. Právě během této dlouhé a bolestivé první doby porodní se může neslyšící žena cítit vystrašená a osamělá. Potřebuje se ptát a nemožnost domluvit se tyto pocity jen zhoršuje. Tlumočnick se mimoto musí připravit na to, že neslyšící rodička se při porodu nemusí chovat tak, jak by předpokládal. Protože je v tuto dobu výrazně omezena možnost audioorální komunikace (nejsou ideální podmínky pro odezírání), je nutné, aby byl tlumočnick s rodičkou v mnohem těsnějším kontaktu. Komunikace prostřednictvím dopisování je ve vypjatých chvílích téměř nepoužitelná, protože je pomalá a zdlouhavá a v kritických chvílích během vypuzování novorozence pro rodičku v podstatě nemožná. (Fenclová, 2005, s. 51-52)

Při porodu se u tlumočnicků osvědčilo užívání dvou konkrétních dovedností, pro které se vžilo označení „dýchání“ a „zatlačte“.

„Dýchání“ je způsob, jak lze s neslyšící ženou správně prodýchávat kontrakce. Tlumočnick při „dýchání“ drží ruku rodičky a dýchá na její hřbet. Zároveň přitiskne druhou ruku na její hrud' a ve stejném rytmu s dechem hrud' stlačuje. Rytmus i intenzita dýchání a stisků se řídí tím, jestli je třeba během kontrakcí dýchat rychle a povrchně, nebo ke konci kontrakcí zhluboka dodýchnout.

„Zatlačte“ se užívá ve vrcholné fázi porodu. Tlumočnick se zepředu opře do ramene neslyšící rodičky, která má v reakci na to vyvinout sílu v opačném směru a začít tlačit. Intenzita tlumočnickova tlaku odpovídá potřebné síle tlačení rodičky.

Tlumočnick se při porodu dostává spíše do role asistenta než pouhého tlumočnicka. Avšak tento těsný kontakt s rodičkou je potřebný právě kvůli specifické povaze pokynů zdravotníků, zejména proto, aby se jednotlivé pokyny dostaly k rodičce bez jakéhokoli prodlení a ona tak mohla reagovat okamžitě. Tyto dovednosti se považují za velmi účinné ve chvíli, kdy má rodička bolestivé kontrakce a může mít zavřené oči a příliš nevnímá své okolí.

Pro neslyšící těhotnou je lepší, když ji po celou dobu těhotenství provází jeden stálý tlumočnick, který tlumočí i celý porod. Neslyšící k němu může získat mnohem bližší vztah, což pomáhá při spolupráci u porodu. (Fenclová, 2005, s. 64)

I porodní asistentky a lékaři ocení přítomnost tlumočnicka u porodu. Porod neslyšící rodičky se pro ně stane mnohem příjemnější a bezpečnější, necítí žádné komunikační problémy, mohou jí sdělovat všechny potřebné pokyny a na cokoliv se zeptat. Také po porodu je pro neslyšící matku důležité moci se dorozumět. Protože jí však tlumočnick nemůže být k dispozici po celou dobu jejího pobytu v porodnici, je dobré stanovit s ním a zdravotníky pro každý den, strávený na oddělení, přesnou hodinu, kdy budou neslyšící ženě předávány obzvláště důležité informace. Neslyšící matka je na nových informacích obvykle závislejší než žena slyšící. (Fenclová, 2005, s. 52)

Nelze opomenout ani skutečnost, že i neslyšící rodičky mohou porod absolvovat zcela samy. Pokud ovšem mají mít neslyšící rodičky na porodním sále stejné podmínky a stejný přístup k informacím jako rodičky slyšící, je přítomnost tlumočnicka nutná. Profesionální tlumočnick je na porodním sále velkým přínosem, neboť všem přítomným usnadňuje jejich úlohy. (Fenclová, 2005, s. 65-66)

PRAKTICKÁ ČÁST

4 FORMULACE PROBLÉMU

Postižení sluchu je problém, který ovlivňuje neslyšícího člověka ve všech směrech jeho života. Představuje to pro něj značný handicap při setkání se slyšícími lidmi, a to především v běžné mezilidské komunikaci. Při absenci sluchového vnímání je člověk ochuzen o důležitou formu získávání informací. Neslyšící nejsou schopni plně chápat každou situaci, v které se nachází, a proto se pro ně svět může zdát nesrozumitelný. Tato nejistota ve společnosti slyšících lidí zároveň způsobuje každodenní zátěž na psychický stav jedince. I proto se říká, že neslyšící jsou jako cizinci ve vlastní zemi.

Zkusme si položit základní otázku:

„Jak se liší situace neslyšící ženy v těhotenství a během porodu oproti ženě se zdravým sluchem?“

Odpověď na tuto otázku se budeme snažit najít na základě analýzy rozhovorů s neslyšícími ženami - matkami v rámci praktické části bakalářské práce.

5 CÍL A ÚKOL PRŮZKUMU

V rámci šetření zvoleného problému byl stanoven následující **hlavní cíl: Zjistit, jak neslyšící ženy ovlivňuje jejich handicap (sluchové postižení) během těhotenství a při porodu.**

Na základě hlavního cíle byly formulovány 4 **dílčí cíle:**

- **Identifikovat potíže, které mají neslyšící těhotné ženy při návštěvě prenatální poradny.**
- **Identifikovat potíže, které mají neslyšící těhotné ženy při samotném porodu.**
- **Analyzovat názory neslyšících žen na péči porodních asistentek a jejich podporu.**
- **Zjistit, jakých služeb využívají neslyšící ženy v těhotenství a při porodu.**

K dosažení výše uvedených cílů a zodpovězení formulovaného problému nám dopomohou následující **výzkumné otázky:**

1. Jak vnímají neslyšící těhotenství?
2. Jak probíhá porod u neslyšících?
3. Jak vnímají neslyšící podporu a péči porodních asistentek?
4. Které speciální služby neslyšící využívají během těhotenství a porodu?

Operacionalizace pojmů

Neslyšící = žena s prelingválně vzniklou vrozenou vadou sluchu

6 METODIKA PRÁCE

Vzorek respondentů

Naším záměrem bylo zjistit, jaké jsou zkušenosti neslyšících žen z období těhotenství a porodu. Pro tento účel jsme si stanovili průzkumný soubor, který tvořily tři neslyšící ženy, jež musely splňovat tato dvě kritéria: První podmínkou bylo podepsání informovaného souhlasu, který se nachází v příloze v nevyplněné podobě. A tím druhým a hlavním kritériem bylo, aby se jednalo o neslyšící ženu, která má v anamnéze alespoň jeden porod. Obě dvě podmínky splňovaly jen tři neslyšící ženy z uvažované skupiny. S těmito ženami byl následně navázán kontakt.

Metoda sběru dat

Pro průzkumné šetření v rámci této bakalářské práce byla zvolena metoda kvalitativního šetření. Tento způsob získávání informací nám umožňuje probádat různé oblasti lidského života do hloubky. Není zapotřebí kvantitativní metody, ale porozumění jevu a proniknutí až do jádra celé problematiky. Použitá metoda se vyznačuje individuálním přístupem ke zpovídané osobě, přičemž dokážeme získat detailní informace týkající se jejího života. Kvalitativní metoda se vyznačuje zevšeobecňováním subjektivního vnímání a interpretováním lidského jednání. (Kutnohorská, 2008, s. 65)

Metodou praktické části je tzv. case study (případová studie), zabývající se vybraným případem dopodrobna. Vzhledem k počtu respondentek se jedná o kolektivní případovou studii.

Způsob získávání informací

Sběr potřebných dat se děl formou polostrukturovaného rozhovoru. Jedná se o nejčastější způsob získávání informací. Prostřednictvím souboru předem zvolených otázek zjišťujeme podrobné názory a postoje zkoumaných osob, které své myšlenky prezentují svými vlastními slovy. Dochází při tom k vzájemné interakci mezi respondentem a tazatelem, přičemž zbývá prostor i na předem neplánované otázky. Tato metoda nám pomáhá odhalit pocity a prožitky dotazovaných osob. (Bártlová, 2008, s. 88)

Organizace průzkumu

Uskutečnily se tři nestandardizované rozhovory, při nichž přítomnost tlumočnicka byla pro kvalitu šetření zásadní a nepostradatelná. Pro všechny respondentky byly připraveny základní otevřené otázky tak, aby rozhovoru udávaly prvotní směr. Tyto otázky jsou uvedeny v příloze. Zároveň byl ponechán dostatek prostoru pro vyjádření vlastních zkušeností a názorů respondentek. Za nejdůležitější body rozhovoru, které byly dále zpracovávány, lze považovat prožitky z těhotenství a porodu, způsoby komunikace s porodními asistentkami a přístup zdravotnického personálu (především porodních asistentek) k neslyšícím. Jedním z nejdůležitějších přínosů průzkumu je právě shromáždění nejčastějších pacientkami subjektivně vnímaných chyb zdravotníků v přístupu k neslyšícím ženám.

Průzkum probíhal od října 2013 do března 2014. Schůzky se konaly v budově školy pro sluchově postižené. Během setkání s neslyšícími ženami panovala uvolněná atmosféra díky přítomnosti tlumočnice, která byla důležitým pojítkem mezi dotazovanými a autorkou průzkumu.

7 PREZENTACE A INTERPRETACE ZÍSKANÝCH ÚDAJŮ

Tato část práce prezentuje zkušenosti neslyšících žen z období těhotenství a porodu. Předmětem zájmu byly především zážitky z prvního porodu každé dotázané. V závěrečné části práce se zabýváme rozbohem těchto poznatků.

Rozhovor č. 1 – LENKA

Paní Lence je v současné době 31 let. Má dvě děti, ve věku 8 a 5 let. Společně s manželem, který je též neslyšící, tvoří harmonickou rodinu. V dětství paní Lenka studovala v Plzni ve škole pro neslyšící, kam nyní vodí i své děti. Před založením rodiny pracovala v oboru elektroniky. Nyní je již třetím rokem v domácnosti. Chvíle s dětmi si zpestřuje procházkami do přírody a sportováním.

Vstupní otázky:

Jste neslyšící od narození? Jsou neslyšící i členové vaší rodiny?

Ano, máme tuto genetickou vadu v rodině. Neslyšící je moje maminka i babička. Můj manžel je také neslyšící. Stejně tak obě naše děti.

Jakou komunikační formou se dorozumíváte se slyšícím okolím?

Záleží na situaci, v které se nacházím. Při běžném kontaktu se slyšícími jako například v obchodě nebo na ulici se snažím odezírat. Když slyšící dobře mluví, myslím tím dobře vyslovuje, odezíráním pochopím, co mi chce říct. Ale někdy lidé mluví tak, že nejsem schopná vůbec odezírat. Vzácně se mi stane, že třeba v obchodě uměla prodavačka znakový jazyk. Ale v nemocnici jsem se s tím ještě nesečkala. Proto v těchto případech neslyšící využívají tlumočnicka. To je pak vše jasné a nedochází k nedorozuměním. Další možností, jak komunikovat se slyšícími, když není na blízku tlumočnick, je psaní. U lékaře mi všechny důležité informace napíšu.

Kolikrát jste rodila a v jaké porodnici?

Celkem dvakrát. První porod byl v roce 2006 v plzeňské porodnici na Slovanech a podruhé jsem rodila už v nové porodnici na Lochotíně a to v roce 2009.

1. Návštěva prenatální poradny

Měla jste nějaké informace o těhotenství a porodu již před těhotenstvím?

Informace jsem moc neměla. Protože vlastně nebyl důvod se o to před tím zajímat. Až v těhotenství jsem se ptala svých neslyšících kamarádek. Poradily mi, kam jít a co budu potřebovat. Řekly mi, jak to chodí v poradnách a dozvěděla jsem se i o jejich dalších zkušenostech z porodu. Na něco jsem se ptala také své maminky, ale ta už je starší, takže si to moc nepamatovala. Hodně jsem se snažila hledat informace na internetu nebo v knížkách, ale ne vždy jsem všemu rozuměla. Nejlepší byly knížky s obrázky. Když to člověk viděl, dokázal si to lépe představit.

Vybrala jste si těhotenskou poradnu, kterou jste navštěvovala, záměrně?

Ano. Zůstala jsem v péči lékařky, ke které jsem chodila již před těhotenstvím na gynekologické prohlídky. Paní doktorku jsem tedy znala. Patřila jsem do její ordinace bydlištěm a doporučily mi ji i moje též neslyšící kamarádky. Je milá, trpělivá a dobře umí komunikovat i s námi neslyšícími. Velmi dobře artikuluje, takže je snadné od ní odezírat.

Když jste otěhotněla, měla jste strach z možné komunikační bariery v těhotenské poradně a při porodu?

Jak jsem už říkala, ze své paní doktorky jsem obavu neměla, byla jsem na ni zvyklá. Věděla jsem, že budu chtít na všechny prohlídky chodit s tlumočником. Jsou to důležité informace, na které jsem chtěla znát všechny odpovědi. Bez něho by to bylo složité. Služeb tlumočnicka jsem chtěla využít i u porodu.

Jak probíhaly vaše návštěvy v těhotenské poradně? Jakým způsobem vám byly předávány potřebné informace? Měla jste potíže s porozuměním obsahu?

Chodila jsem do poradny dle pozvání. Na všechny prohlídky v těhotenské poradně jsem měla tlumočnicka. Proto jsem nemusela odezírat. Paní doktorka zas nemusela psát něco na papír. Myslím si, že v těhotenství je dobré mít tlumočnicka. Je důležité, aby se člověk dozvěděl všechno, co potřebuje vědět. Bez tlumočnicka by bylo obtížné pochopit, jaká mám absolvovat vyšetření, co mám s sebou nosit a co si pak vzít do porodnice. Takže jsem díky němu ani žádné informace nepostrádala. Mohla jsem se na ně zeptat.

Zúčastnila jste se předporodních kurzů? Proč ano či ne?

Na předporodní kurzy jsem nechodila. Věděla jsem, že bych nerozuměla, kdybych tam chodila se slyšícími maminkami. Nebyl by čas, abych se ptala, když tomu nerozumím. Domluvit si individuální kurz mě nenapadlo.

2. Porod u neslyšících

Podle čeho jste se rozhodla pro danou porodnici?

Paní doktorka mi doporučila, abych rodila ve Fakultní nemocnici, tehdy ještě na Slovanech. Když jsem rodila podruhé, byla již porodnice přesunuta na Lochotín. Tam bylo vše nové, mnohem lépe vybavené, asi i proto se mi tam víc líbilo.

Jak probíhala komunikace při příjmu na porodním sále?

Při prvním porodu jsem nevěděla, co mě čeká. Ale nebylo to tak strašné. Na porodním sále mi kladla porodní asistentka plno otázek. Snažila jsem se odezírat. Když jsem občas něčemu nerozuměla, tak mi to napsala na papír. Tlumočnicka jsem ale neměla, porod mě zaskočil, nestačila jsem si to zařídit. Při druhém porodu už jsem věděla, do čeho jdu, tak se mi zdálo, že to bez něj zvládnou.

Byl přítomen u porodu váš manžel? Pokud ano, pomáhalo vám to?

Ano, byl tam se mnou. Myslím, že je to dobré, protože je tam s vámi někdo, koho dobře znáte. Věděla jsem, že kdyby byl nějaký problém, tak mi manžel pomůže a nemusím se tolik bát, jako kdybych tam byla úplně sama.

Jak probíhala komunikace při samotném porodu?

Byla jsem stále s manželem. Ten mi hodně pomáhal. Porodní asistentky mi ukazovaly, jak mám dýchat nebo tlačit. Odkoukala jsem to od nich. Někdy jsem měla zavřené oči a ony mi zmáčkly rameno, takže jsem věděla, že mám tlačit. Neměla jsem s tím problémy.

Měla jste k dispozici nějaké specializované kompenzační pomůcky pro neslyšící?

S ničím takovým jsem se v porodnici neseťkala.

Já mám sice sluchadlo, ale nenosím ho, protože nemám pocit, že by mi pomáhalo. Navíc si lidé myslí, že když ho mám, normálně slyším, ale to není pravda. Sluchadlo mě ruší hlukem, takže mi naopak vadí. Bez něj je to lepší.

Na porodním sále byla taková šňůrka, pomocí které jsem mohla přivolat sestru, když jsem něco potřebovala. To bylo dobré. A pak na šestinedělí měly všechny maminky v postýlce miminka chůvičku, kdyby se něco dělo s děťátkem. Tyto pomůcky byly určeny všem maminkám, takže se vlastně nejednalo o kompenzační pomůcky pro neslyšící.

Scházelo vám něco?

Neměla jsem pocit, že mi něco schází. Byla jsem v porodnici spokojená.

3. Péče porodních asistentek, jejich podpora

Jakou zkušenost máte s prací a péčí porodních asistentek?

Během celé doby, co jsem byla v porodnici, jsem se setkala s velkým počtem porodních asistentek. Většinou byly mladé, milé a cítila jsem z jejich strany snahu dorozumět se. Na porodním sále to bylo dobré, protože se tam o mě starala jen jedna porodní asistentka. Takže jsem si na ni pak zvykla a i ona na mě. Ale když jsem přišla na šestinedělí, tak tam se to hrozně střídalo. Ráno přišla jedna, pak na koupání miminka jiná, když jsem potřebovala něco vědět o dítěti, musela jsem shánět zase jinou. Bylo to dost složité. A hlavně jsem těm novým musela vždycky připomínat, že jsem neslyšící, aby mluvily tak, abych mohla odezírat.

Jak s vámi porodní asistentky komunikovaly?

Asi jako všichni ostatní slyšící. Většinou mluvily a já se snažila odezírat. Během porodu mi různé věci ukazovaly, abych věděla, jak na to. Třeba jak mám správně dýchat. Stály u mě a krátce dýchaly, já to dělala podle nich. A když potřebovaly například podepsat nějaký papír, tak mi to napřed vysvětlily. Na oddělení šestinedělí jsem měla možnost zavolat si tlumočnicka. Třeba když jsem věděla, že mi budou říkat něco důležitého, tak jsem si ho domluvila. Ale stejně tam se mnou nemohl být pořád.

Přišlo vám chování i jednání ze strany porodních asistentek vhodné a správné?

Myslím, že ano. Když tam byl tlumočnick, tak komunikovaly pořád se mnou. Ne vždy to lidi umí. No, a když jsem tam byla sama, tak se snažily, věnovaly mi svůj čas.

Jaké nedostatky byly v chování a jednání s vámi?

Měla jsem jen jeden hodně nepříjemný zážitek na šestinedělí. Potřebovala jsem totiž pomoc při kojení. Nevěděla jsem, jak správně dát dítě k prsu a jak ho držet. Přišla tedy porodní asistentka. Byla taková neurvalá. Vůbec nebyla trpělivá, nedokázala mi to hezky klidně vysvětlit. Měla jsem hrozný pocit, že ji otravuju, ale nevěděla jsem si prostě rady. Když jsem ji pak ještě několikrát viděla, zjistila jsem, že je tak nepříjemná ke všem maminkám. Takže to nebylo tím, že jsem neslyšící. To jsem si ulevila, ale nechápu, proč někdo takový pracuje zrovna v nemocnici s lidmi.

4. Služby pro neslyšící

Jaké jste využívala služby pro neslyšící?

Nějaké speciální služby jsem nevyužívala. Na předporodní přípravu jsem nechodila ani jsem neměla soukromou porodní asistentku. Nevím o ničem dalším, co by přicházelo v úvahu.

Využívala jste služeb tlumočnicka? Z jakého důvodu ano či ne?

Ano, tlumočnicka jsem měla při každé návštěvě prenatální poradny. Chtěla jsem vědět všechno, co se dozví slyšící těhotná. Bála jsem se, aby mi nějaké informace neunikly. Proto jsem o služby tlumočnice požádala. Vše probíhalo k mé spokojenosti.

Znáte porodnici pro neslyšící v Podolí? Pokud ano, jaký na ni máte názor?

Ano, slyšela jsem o ní. Jedna moje kamarádka tam rodila. Je totiž z Prahy, ale já bydlím v Plzni, tak si ani nedovedu představit, že bych tam měla jet. Člověk měl co dělat, aby dojel do porodnice v Plzni. Navíc mi kamarádka říkala, že v Podolské porodnici to není tak skvělé, jak očekávala. Všichni tam znakový jazyk neumí. Myslím si tedy, že je jedno, kde rodím. Stejně to musím zvládnout sama. Za nejdůležitější považuji vlídnost ošetřujících. Dodá mi to klid a snad mohu líp spolupracovat.

Závěrem:

Co byste doporučila pro zlepšení péče o neslyšící rodičky?

Myslím si, že by měli aspoň někteří doktoři a porodní asistentky umět základy znakového jazyka. Bylo by to dobré. Chyběly mi nejdůležitější informace v písemné podobě. Uvítala bych třeba brožurku s radami pro období po návratu z porodnice domů, v níž bych našla poučení, jak se starat o miminko i nějaké rady pro šestinedělku.

Máte nějakou vlastní špatnou nebo dobrou zkušenost, o kterou byste se chtěla podělit?

Jedinou negativní zkušeností bylo setkání s tou nepříjemnou porodní asistentkou, o které jsem se již zmínila. Neuměla být trpělivá a připadalo mi, že je zlá. Byla to ale výjimka. Ostatní porodní asistentky i lékaři byli velmi slušní.

Rodila byste příště ve stejné porodnici?

Určitě. Podle mého je to ve všech porodnicích v okolí podobné. Vím, že bych nikam daleko určitě nejezdila.

Rozhovor č. 2 – RADKA

Paní Radce je nyní 41 let. Má dvě děti ve věku 12 a 5 let. Pochází z Liberce, kde absolvovala školu pro sluchově postižené děti. Do Plzně se dostala na studium elektronické výroby. Dnes pracuje společně s manželem pro Plzeňskou unii neslyšících. Jejím koníčkem je cyklistika, volný čas tráví ráda s rodinou v přírodě.

Vstupní otázky:

Jste neslyšící od narození? Jsou neslyšící i členové vaší rodiny?

Jsem neslyšící od mala. Moji rodiče jsou oba neslyšící, i moji sourozenci. Vzala jsem si neslyšícího manžela, naše děti jsou taky neslyšící.

Jakou komunikační formou se dorozumíváte se slyšícím okolím?

Většinou odezíráním. Skoro nikdo neumí znakový jazyk, takže nám neslyšícím nic jiného nezbyvá. Záleží na tom, jak lidé umí artikulovat. Když se snaží, tak i něco pochopím, ale může to být dost únavné. Někdo dává přednost komunikaci prostřednictvím tlumočnicka. Já jsem raději odkázaná sama na sebe, tedy bez pomoci druhých. Taky se snažím něco psát, ale jen jednoduché věty.

Kolikrát jste rodila a v jaké porodnici?

Rodila jsem dvakrát. Prvně v roce 2002 v porodnici na Slovanech. Podruhé v roce 2009. To už v nové porodnici na Lochotíně.

1. Návštěva prenatální poradny

Měla jste nějaké informace o těhotenství a porodu již před těhotenstvím?

Moc jsem to neřešila. Informace jsem před těhotenstvím nesháněla. To až v těhotenství jsem začala hledat různé rady na internetu. Hodně mi pomohlo setkání s kamarádkami, které již mají nějaké zkušenosti. Narazila jsem i na nějaké časopisy jako Maminka a Betyнка. Něčím mě přece jen poučily. Také jsem se ptala své maminky, ale ta mi moc nepomohla. Prý to tehdy bylo všechno jinak.

Vybrala jste si těhotenskou poradnu, kterou jste navštěvovala, záměrně?

Já jsem ji naštěstí nemusela hledat. Chodila jsem celé těhotenství do poradny ke své dosavadní gynekoložce. Ta už mě znala, takže nebyly problémy s komunikací.

Paní doktorka výborně artikuluje, proto k ní chodí řada neslyšících žen. Já jsem k ní sama začala chodit na radu své neslyšící kamarádky. A udělala jsem dobře.

Když jste otěhotněla, měla jste strach z možné komunikační bariery v těhotenské poradně a při porodu?

Strach jsem ani neměla. Paní doktorka je hodná a na porod jsem zpočátku ani nemyslela. To mi přišlo ještě daleko. Komunikovat s paní doktorkou umím, když hned nerozumím, dám to najevo a paní doktorka vše ochotně pomalu zopakuje.

Jak probíhaly vaše návštěvy v těhotenské poradně? Jakým způsobem vám byly předávány potřebné informace? Měla jste potíže s porozuměním obsahu?

Na prohlídky jsem byla objednaná vždycky na určitý čas, který jsem dodržela. Jen někdy jsem musela déle čekat. I když jsem nevěděla, co se děje, seděla jsem klidně v čekárně. Pak vyšla sestřička, která mě znala, a pozvala mě dál. Na prohlídky jsem chodila sama, někdy s manželem. Chtěla jsem to zvládnout bez tlumočnicka. Paní doktorka byla vždycky trpělivá, i když jsem třeba hned nerozuměla. Nepřišlo mi, že bych bez tlumočnicka byla nějak moc ochuzená. Jen to třeba trvalo déle. Takle mi to vyhovovalo. Důležité informace, například data vyšetření, která jsem měla absolvovat, mi vždycky napsala na zvláštní papír, abych to mohla vidět i doma a nezapomněla jsem.

Zúčastnila jste se předporodních kurzů? Proč ano či ne?

Ano, při prvním těhotenství jsem na kurz pro těhotné začala chodit. Byly tam ale se mnou slyšící maminky a bylo nás opravdu hodně. Porodní asistentka přednášela různé věci o těhotenství, vyšetřeních, přípravě na porod i porodu samotném, též o dítěti a kojení. Slyšícím maminkám to jistě hodně přinese. Ale já jsem obsahu přednášek málo rozuměla, tak to pro mě moc užitečné nebylo. Tlumočnicka jsem s sebou neměla, a i kdybych ho měla, nebyl by v té velké skupině prostor na informace jen pro mě. Tak jsem na kurz přestala chodit. S manželem jsem si ale byla prohlédnout porodní sál, což jsem si domluvila s porodní asistentkou.

2. Porod u neslyšících

Podle čeho jste se rozhodla pro danou porodnici?

Moje gynekoložka ji pro mě vybrala. Vlastně nebylo ani z čeho si vybírat. Když jsem z Plzně, tak připadala v úvahu Fakultní nemocnice na Slovanech. Při druhém porodu jsem byla už v té nové porodnici na Lochotíně. Měla jsem sice možnost vybrat si ještě Mulačovu nemocnici, jenže o té jsem slyšela, že je v dost špatném stavu. Je to tam malé a zastaralé. Proto jsem hned věděla, že půjdu родit do té fakultní porodnice na Lochotíně, která je opravdu hezky vybavená.

Jak probíhala komunikace při příjmu na porodním sále?

Můj první porod mě opravdu zaskočil. Přišlo to všechno hrozně rychle, nestihla jsem ani zavolat manžela, byla jsem sama doma, ale zvládla jsem to. Manžel přijel do porodnice, až když byla malá na světě. Při příjmu jsem musela odezírát a trochu psát. Porodní asistentka plno informací našla v těhotenské průkazce, pořád tam něco opisovala. Jen když něco nemohla najít, tak se mě zeptala.

Byl přítomen u porodu váš manžel? Pokud ano, pomáhalo vám to?

Jak už jsem řekla, první porod manžel nestihl. Ale při druhém porodu už jsme tam byli spolu a přišlo mi to hrozně fajn. Byla to velká opora, když to prožíval se mnou. I on byl rád, že to zažil.

Jak probíhala komunikace při samotném porodu?

Předem mi porodní asistentky řekly, co po mně budou chtít. Hlavně to bylo dýchání při kontrakcích a pak tlačení. Chvíli mi trvalo, než jsem to pochopila. Při porodu už na mě moc nemluvily. Nemohla jsem se na ně ani soustředit. Ale pomáhaly mi tím, že mi skláněly hlavu k hrudníku a držely nohy.

Měla jste k dispozici nějaké specializované kompenzační pomůcky pro neslyšící?

Přímo pro neslyšící ne. Na porodním sále jsem mohla zatáhnout za šňůrku, když jsem chtěla, aby se přišly na mě podívat. Užívala jsem to hlavně, když už se blížil vlastní porod.

Scházelo vám něco?

Při prvním porodu mi chyběl manžel. Ležela jsem tam sama a nevěděla, co se bude dít. Přece jen jsem měla určitou úzkost. Při druhém porodu - s manželem - to bylo mnohem lepší. I díky tomu, že už jsem věděla, oč půjde.

3. Péče porodních asistentek, jejich podpora

Jakou zkušenost máte s prací a péčí porodních asistentek?

Nemůžu si na jejich péči stěžovat. Porodní asistentky byly pořád milé a snažily se mi pomáhat. Hlavně po porodu, když jsem si nevěděla rady, co mám dělat s miminkem. Pořád jsem je volala a pořád jsem se na něco ptala. Měla jsem asi štěstí na sestřičku, která mě učila kojít a koupat malou. Díky ní jsem vše hezky pochopila. Víím z mého okolí, že různé maminky odcházely z porodnice domů a nešlo jim kojít a měly problémy třeba i s prsy. To se mi naštěstí nestalo.

Jak s vámi porodní asistentky komunikovaly?

Komunikace probíhala bez větších problémů, většina dobře artikulovala. Když jsem něčemu nerozuměla, tak mi to zopakovaly. Všechny porodní asistentky byly hodně mladé a chovaly se ke mně dobře. Řekla bych, že tam jsou vstřícnější, než na jiných odděleních v nemocnici, co mám zatím zkušenost. Asi je to spojené s těmi maminkami a miminky.

Přišlo vám chování i jednání ze strany porodních asistentek vhodné a správné?

Ano, byla jsem s jejich chováním i jednáním spokojená. I když některé sestry jsou přece jen trochu nepřijemné a méně trpělivé, měla jsem štěstí na většinu těch hodných. Někdy může hrát roli i únava sester po dlouhé a namáhavé službě.

Jaké nedostatky byly v chování a jednání s vámi?

Neměla jsem žádný konflikt s porodními asistentkami. Méně trpěliví byli někteří doktoři. Nevysvětlili mi, co bude dál. Asi měli moc práce. Porodní asistentky to ale napravily.

4. Služby pro neslyšící

Jaké jste využívala služby pro neslyšící?

Chodila jsem na předporodní přípravu, ale kdybych měla doporučit ostatním neslyšícím maminkám, měly by zvolit kurz individuální. Ten hromadný není pro nás neslyšící moc dobrý.

Využívala jste služeb tlumočnicka? Z jakého důvodu ano či ne?

Ne, nechtěla jsem ho. Všechno zvládám bez něj. Cítím se tak líp.

Znáte porodnici pro neslyšící v Podolí? Pokud ano, jaký na ni máte názor?

Ne, o té jsem neslyšela.

Závěrem:

Co byste doporučila pro zlepšení péče o neslyšící rodičky?

Nic důležitého mě nenapadá, byla jsem vcelku spokojená. Ideální by bylo, kdyby ovládaly porodní asistentky aspoň trochu znakový jazyk. Ale s tím jsem se ještě nesešla. Možná to tak jednou bude, že se ho třeba budou učit ve škole. Nám by to pomohlo.

Máte nějakou vlastní špatnou nebo dobrou zkušenost, o kterou byste se chtěla podělit?

Špatnou zkušenost nemám. Některé porodní asistentky byly opravdu milé. Za ty jsem byla ráda a věděla jsem, že se jich mohu ptát.

Rodila byste příště ve stejné porodnici?

Už rodit určitě nechci, ale ta porodnice mi vyhovovala.

Rozhovor č. 3 – LUDMILA

Paní Ludmile je 38 let. Celý život žije v Plzni. Svou školní docházku zahájila v běžné základní škole, poté však přešla na školu pro neslyšící. Po jejím absolvování navštěvovala 3 roky rodinnou školu. V současné době pracuje jako dělnice. Vášnivě ráda fotografuje. Má desetiletou dceru.

Vstupní otázky:

Jste neslyšící od narození? Jsou neslyšící i členové vaší rodiny?

Ano, už jsem se s tím narodila. Manžela mám také neslyšícího. Proto jsem nebyla překvapená, když i dceři zjistili ztrátu sluchu. I moji rodiče byli neslyšící. Tak to je pro mě normální.

Jakou komunikační formou se dorozumíváte se slyšícím okolím?

Jak kdy. Spíše mám kolem sebe další neslyšící, takže používáme znakový jazyk. Ale když jsem někde se slyšícími lidmi, tak se snažím odeztrat. Důležité je, aby věděli, že jste neslyšící a většina se pak k vám chová lépe. Když to neví, můžou si myslet, že jsme hloupi a dávají nám to třeba i najevo. Proto při důležitých setkáních využívám tlumočnicka.

Kolikrát jste rodila a v jaké porodnici?

Rodila jsem jen jednou v roce 2003 ve Vojenské nemocnici v Plzni.

1. Návštěva prenatální poradny

Měla jste nějaké informace o těhotenství a porodu již před těhotenstvím?

No, něco jsem věděla. Ale nejvíc jsem toho zjišťovala až během těhotenství. Hledala jsem dost na internetu a od svých známých, které už rodily. Ale každý říká něco jiného, nejlepší je prožít si to sama.

Vybrala jste si těhotenskou poradnu, kterou jste navštěvovala, záměrně?

Pomohl mi ji vybrat tlumočnick, kterého už dlouho znám. Věděla jsem, že se na něj mohu obrátit o radu.

Když jste otěhotněla, měla jste strach z možné komunikační bariery v těhotenské poradně a při porodu?

Trochu jsem se bála komunikace při porodu. Proto jsem hned požádala tlumočnicka, aby u porodu byl se mnou. Na vyšetření do těhotenské poradny jsem ho taky brala s sebou. Jsem na to zvyklá. Obdivuji neslyšící, co to bez něj zvládají. Pro mě je nepředstavitelné, abych všemu rozuměla. Chci získat stejné informace jako slyšící maminky.

Jak probíhaly vaše návštěvy v těhotenské poradně? Jakým způsobem vám byly předávány potřebné informace? Měla jste potíže s porozuměním obsahu?

Komunikace probíhala prostřednictvím mého tlumočnicka, s kterým jsem se domluvila, že mu napíšu, když ho budu potřebovat. Opravdu mi byl vždy k dispozici.

Zúčastnila jste se předporodních kurzů? Proč ano či ne?

Ne, nechtěla jsem tam chodit. Stačilo mi, co jsem se dozvěděla v těhotenské poradně od paní doktorky. Další informace jsem si sama dohledala na internetu.

2. Porod u neslyšících

Podle čeho jste se rozhodla pro danou porodnici?

Už ani nevím, prostě mě dovezli do Vojenské nemocnice.

Jak probíhala komunikace při příjmu na porodním sále?

Od příchodu na porodní sál až po převoz na šestinedělí byl se mnou tlumočnick, takže problémy s neporozuměním nenastaly. Tím jsem to měla lehčí.

Byl přítomen u porodu váš manžel? Pokud ano, pomáhalo vám to?

Manžel tam byl též po celou dobu. Držel mě za ruku, hladil mě, díky němu jsem byla klidná. Tlumočnick mi pomáhal s komunikací a můj manžel mi byl oporou.

Jak probíhala komunikace při samotném porodu?

Byla jsem s tlumočnickem domluvená na několik znamení a podle toho jsem jednala. Hlavně jsem se dovídala, kdy mám tlačit a kdy přestat a jen dýchat.

Měla jste k dispozici nějaké specializované kompenzační pomůcky pro neslyšící?

Žádné specializované pomůcky pro neslyšící jsem neviděla. Pro mě byl hlavní ten tlumočnick. Nic jiného jsem nepotřebovala.

Scházelo vám něco?

Nemyslím si. Nepostrádala jsem nic.

3. Péče porodních asistentek, jejich podpora

Jakou zkušenost máte s prací a péčí porodních asistentek?

Na porodním sále i na šestinedělí byly mezi porodními asistentkami rozdíly. Asi záleželo na jejich povaze. Víc bylo těch trpělivých a ochotných se se mnou déle zabývat. Setkala jsem se i s drsnějším chováním, ale naštěstí jen zřídka.

Jak s vámi porodní asistentky komunikovaly?

Vždy s pomocí tlumočnicka. Na porodním sále byl trvale se mnou. Na šestinedělí jsem si ho zvala dle pokynů doktora nebo porodní asistentky na určitou hodinu každý den. Snažila jsem se však chápat pomocí odezírání pokyny porodních asistentek, i když nebyl tlumočnick přítomen. Neměla jsem špatný pocit.

Přišlo vám chování i jednání ze strany porodních asistentek vhodné a správné?

Ano. V přítomnosti tlumočnicka bylo vše usnadněno. Jinak mně porodní asistentky věnovaly více času, abych vše pochopila. Většinou byly velmi ochotné.

Jaké nedostatky byly v chování a jednání s vámi?

Žádné konkrétní nedostatky nemohu uvést.

4. Služby pro neslyšící

Jaké jste využívala služby pro neslyšící?

Speciální služby jsem nevyužívala kromě spolupráce s tlumočnickem, na něhož jsem zvyklá. Ani na kurzy pro těhotné jsem nechodila. Stačily mi pravidelné návštěvy v poradně u paní doktorky.

Využívala jste služeb tlumočnicka? Z jakého důvodu ano či ne?

Ano, trvale, jak už jsem několikrát uvedla. Mám stále stejného tlumočnicka, který mi pomáhá, kdykoliv potřebuji. Našla jsem ho pomocí Centra zprostředkování tlumočnicků pro neslyšící (CZTN).

Znáte porodnici pro neslyšící v Podolí? Pokud ano, jaký na ni máte názor?

Ano, slyšela jsem o ní. Možná že bych v ní zkusila родit, kdybych byla ještě těhotná, ale neplánuji to.

Závěrem:

Co byste doporučila pro zlepšení péče o neslyšící rodičky?

I když ošetřující personál nezná znakový jazyk, hodně komunikaci pomůže jejich trpělivost a ochota věnovat neslyšícím potřebný čas, který je rozhodně delší než u rodiček slyšících. Pospíchající lékař neslyšící ženu znervózní a zneklidní. Všechno pak chápe hůře a může mít obavu, že porod nezvládne.

Máte nějakou vlastní špatnou nebo dobrou zkušenost, o kterou byste se chtěla podělit?

Nic zvláštního mě nenapadá.

Rodila byste příště ve stejné porodnici?

Porodnice, v které jsem rodila, už neexistuje. Byla bych ochotná zkusit i pražské Podolí.

Tabulka 1: Shrnutí rozhovorů s třemi neslyšícími ženami

Kladené otázky	LENKA	RADKA	LUDMILA
Vstupní otázky			
Jste neslyšící od narození? Jsou neslyšící i členové vaší rodiny?	- ano - ano	- ano - ano	- ano - ano
Jakou komunikační formou se dorozumíváte se slyšícím okolím?	odezíráním, písemně, pomocí tlumočnicka	odezíráním, písemně	odezíráním, pomocí tlumočnicka
Kolikrát jste rodila a v jaké porodnici?	2x - FN Plzeň Slovany, Lochotín	2x - FN Plzeň Slovany, Lochotín	1x - Vojenská nemocnice, Plzeň
1. Návštěva prenatalní poradny			
Měla jste nějaké informace o těhotenství a porodu již před těhotenstvím?	<i>spíše ne</i>	<i>spíše ne</i>	<i>ano</i>
Vybrala jste si těhotenskou poradnu, kterou jste navštěvovala, záměrně?	<i>ano - poradna ošetřující gynekoložky</i>	<i>ano - poradna ošetřující gynekoložky</i>	<i>částečně ano - výběr poradny s pomocí tlumočnicka</i>
Když jste otěhotněla, měla jste strach z komunikační bariery v těhotenské poradně a při porodu?	<i>ne</i>	<i>ne</i>	<i>ano - obavy z komunikace při porodu</i>
Jak probíhaly vaše návštěvy v těhotenské poradně? Jakým způsobem vám byly předávány potřebné informace? (psaní, tlumočnick) Měla jste potíže s porozuměním obsahu?	- na pozvání - pomocí tlumočnicka - ne	- dle domluvy - písemně, odezíráním - spíše ne (podmíněno déletrvajícím rozhovorem s ošetřující gynekoložkou)	- dle domluvy - pomocí tlumočnicka - ne
Zúčastnila jste se předporodních kurzů? Proč ano či ne?	- ne - kurzy pro rodičku subjektivně nevhodné	- ano - zpočátku - kurzy dále nenavštěvovány (komunikační bariéra)	- ne - informace získány od ošetřující gynekoložky a na internetu
2. Porod u neslyšících			
Podle čeho jste se rozhodla pro danou porodnici?	<i>na doporučení ošetřující gynekoložky</i>	<i>dle výběru ošetřující gynekoložky</i>	<i>rodička na rozhodnutí neměla vliv</i>
Jak probíhala komunikace při příjmu na porodním sále?	<i>odezíráním, písemně, bez tlumočnicka (nepřítomen z důvodu akutnosti porodu)</i>	<i>odezíráním, písemně, bez tlumočnicka</i>	<i>prostřednictvím tlumočnicka</i>
Byl přítomen u porodu váš manžel? Pokud ano, pomáhalo vám to?	<i>ano - byl rodiče oporou</i>	<i>ne - nepřítomen z časových důvodů</i>	<i>ano - byl rodiče oporou a dodal jí klid</i>
Jak probíhala komunikace při samotném porodu?	<i>pomocí názorných ukávek a taktilních podnětů</i>	<i>seznámením rodičky s nadcházejícími úkony ještě před samotným porodem</i>	<i>pomocí znamení domluvených s tlumočnickem</i>
Měla jste k dispozici nějaké specializované kompenzační pomůcky pro neslyšící?	<i>ne</i>	<i>ne</i>	<i>ne</i>
Scházelo vám něco?	<i>ne</i>	<i>manžel (rodička se cítila osamělá)</i>	<i>ne</i>

3. Péče porodních asistentek, jejich podpora			
Jakou zkušenost máte s prací a péčí porodních asistentek?	<i>dobrou (porodní sál) i horší (šestinedělí)</i>	<i>dobrou (asistentky milé a trpělivé)</i>	<i>různou - některé asistentky milé, jiné méně</i>
Jak s vámi porodní asistentky komunikovaly?	<i>odezíráním, ukazováním, pomocí tlumočnicka</i>	<i>odezíráním (bez větších problémů) díky vstřícnosti asistentek</i>	<i>pomocí tlumočnicka</i>
Přišlo vám chování i jednání ze strany porodních asistentek vhodné a správné?	<i>ano</i>	<i>ano</i>	<i>ano - věnovaly rodiče dostatek času</i>
Jaké nedostatky byly v chování a jednání s vámi?	<i>netrpělivost porodní asistentky (1x)</i>	<i>netrpělivost některých lékařů</i>	<i>netrpělivost a špatná povaha některých sester/asistentek</i>
4. Služby pro neslyšící			
Jaké jste využívala služby pro neslyšící? (individuální předporodní příprava, soukromá porodní asistentka a jiné)	<i>žádné</i>	<i>žádné</i>	<i>Centrum zprostředkování tlumočnicků (CZTN)</i>
Využívala jste služeb tlumočnicka? Z jakého důvodu ano či ne?	<i>- ano - pro získání všech důležitých informací</i>	<i>- ne - z vlastního rozhodnutí rodičky</i>	<i>- ano - rodička je na pomoc tlumočnicka zvyklá</i>
Znáte porodnici pro neslyšící v Podolí? Pokud ano, jaký na ni máte názor?	<i>- ano - na konkrétní porodnici nezáleží, důležitá je přívětivost personálu</i>	<i>- ne</i>	<i>- ano - potenciální porodnice pro případný další porod</i>
Závěrem			
Co byste doporučila pro zlepšení péče o neslyšící rodičky?	<i>zdravotnický personál se znalostí základů znakového jazyka, ucelené informace pro neslyšící rodičky (např. brožura)</i>	<i>zdravotnický personál se znalostí základů znakového jazyka</i>	<i>trpělivý zdravotnický personál ochotný věnovat neslyšící rodičce nezbytný čas</i>
Máte nějakou vlastní špatnou / dobrou zkušenost, o kterou byste se chtěla podělit?	<i>setkání s nepřijemnou porodní asistentkou</i>	<i>ne</i>	<i>ne</i>
Rodila byste příště ve stejné porodnici?	<i>ano</i>	<i>ano</i>	<i>uvedená porodnice již neexistuje</i>

Zdroj: vlastní

8 DISKUSE

Ve své bakalářské práci se zaměřuji na problematiku neslyšících žen v období těhotenství a při porodu - jaké potíže se mohou vyskytovat při komunikaci s porodními asistentkami a jaké největší obtíže neslyšící zažívají. V této části práce se pokusím navrhnout řešení, jak těmto problémům předcházet nebo je alespoň zmírnit.

Analýzou rozhovorů zjišťuji překvapivě mnohem méně problémů ze strany neslyšících žen při komunikaci během návštěv zdravotnických zařízení, než jsem na počátku šetření předpokládala. Ukázalo se, že největším problémem v době těhotenství u neslyšících žen není komunikace a z toho vyplývající nedostatečná informovanost, ale spíše individuální zážitky ze setkání s různými porodními asistentkami a lékaři. Z pohledu zdravotníka je nutné klást opravdu velký důraz na vřelé a milé chování a také správné jednání s neslyšícími ženami. Pokud tedy není možné využít tlumočnicka, musíme se snažit o maximálně trpělivý přístup k neslyšící ženě.

První část každého rozhovoru byla zaměřena na seznámení se s neslyšícími. Z ní vyplynulo, že velká většina neslyšících žen si vybírá též neslyšící partnery a jejich porucha sluchu se může, ale také nemusí projevit na jejich potomcích. Neslyšící jsou při komunikaci se slyšícími lidmi nejčastěji odkázáni na odezírání, jen málokdy se setkají s někým, kdo ovládá znakový jazyk. Přesto tlumočnicka využívá jen část neslyšících, což může být dáno postojem k vlastnímu postižení. Jak neustálé uvědomování a připomínání si svého handicapu, tak i jeho přijetí za součást své osobnosti a naprosté vyrovnání s ním může mít vliv na potřebu tlumočnicka. Jedním z možných vysvětlení, proč neslyšící, které se svým handicapem nejsou zcela smířené, o služby tlumočnicka nejeví zájem, může být jejich touha dokázat si, že na tlumočnickovi nejsou ve svém každodenním životě závislé a komunikaci se slyšícím okolím zvládnou i bez jeho pomoci.

Další část rozhovoru se zabývala cílem 1: Identifikovat potíže, které mají neslyšící těhotné ženy při návštěvě prenatální poradny. Z analýzy odpovědí vyplynulo, že neslyšící ženy nemají takové obtíže, jaké jsem očekávala. Komunikace se slyšícím okolím probíhá nejčastěji prostřednictvím tlumočnicka. Neslyšící uváděly, že měly během těhotenství potřebu vyhledávat nové informace ohledně svého současného stavu i budoucího vývoje. Všechny tři respondentky nejvíce rad získaly z vyprávění svých neslyšících kamarádek o jejich vlastních zážitcích. Právě to je jedním z důkazů, že v Plzni opravdu existuje fungující komunita neslyšících, kteří neváhají svým stejně handicapovaným bližním kdykoli pomoci. Toto pouto mezi neslyšícími je velmi důležité, neboť jim může pomoci

například s výběrem vhodné prenatalní poradny, kde lze na základě zkušeností svých přátel očekávat dobrý přístup zdravotníků. Dvě respondentky uvedly, že svou gynekologickou lékařku získaly právě na doporučení a že jsou s ní velmi spokojené. Přístup zmíněné lékařky oběma ženám dle jejich vlastních slov maximálně vyhovuje, na základě čehož se rozhodly šířit toto doporučení mezi své známé z komunity.

V rámci identifikace problémů spojených s návštěvou prenatalní poradny byla mezi respondentkami dotazována také možnost pravidelných návštěv kurzů prenatalní přípravy. V dnešní době je slyšící těhotné obvykle vyhledávají. Neslyšící ženy jsou vůči nim naopak skeptické, neboť vidí problémy, které se při návštěvě skupinové předporodní přípravy mohou vyskytnout, a pociťují, že v kolektivu slyšících těhotných budou vlivem komunikační bariéry automaticky znevýhodněny a nezvládnou tak pochytit potřebné informace, ani nedostanou možnost otázat se a nechat si vysvětlit případné nejasnosti. Z šetření vyplývá, že se většina neslyšících žen nezúčastňuje těchto kurzů, neboť žijí v přesvědčení, že předporodní příprava existuje pouze skupinová. Zde lze spatřovat rezervy v informovanosti neslyšících žen o možnostech využití předporodní přípravy individuální. V jejím rámci je budoucí neslyšící matce (stejně jako kterékoli jiné nastávající matce) umožněno domluvit si vlastní schůzky s porodní asistentkou, při nichž by přítomnost tlumočnicka, případně i partnera byla samozřejmostí. Protože respondentky uvádějí, že jim zmíněná možnost ani nepřišla na mysl, bylo by dobré, aby jim tyto služby byly aktivně nabízeny porodní asistentkou v prenatalní poradně.

Úkolem druhého cíle je: Identifikovat potíže, které mají neslyšící těhotné ženy při samotném porodu. V této části rozhovoru odpovídaly dotazované neslyšící ženy většinou stejně. Pro výběr porodnice byla určující především její poloha v blízkosti místa bydliště, případně doporučení ošetřující lékařky. Potíže při komunikaci na porodním sále se vyskytovaly jen sporadicky, nejčastěji pak při příjmu, kdy se porodní asistentky ptaly neslyšících rodiček na množství údajů. Náročnost takového dotazování se projevuje především během kontrakcí, při nichž se rodička s velkou pravděpodobností nedokáže soustředit do té míry, aby porozuměla kladeným dotazům. A to obecně bez ohledu na funkčnost sluchového vnímání rodičky, kdy i u některých slyšících dochází k jeho dočasnému otupení, což mohu z vlastních zkušeností z praxe potvrdit. V tomto kontextu je zcela zřejmá důležitost řádně vyplněné těhotenské průkazky, která by měla obsahovat veškeré, pro příjem nezbytné informace. Toto opatření pak v mnohém ulehčí a hlavně urychlí průběh úvodních procesů probíhajících na porodním sále.

Velmi pozitivně a přínosně pro neslyšící rodičku se jeví také spoluúčast jejího partnera při porodu. Právě jeho doprovod na v podstatě cizí místo porodního sálu představuje pro každou rodičku, spatřující v něm svého spojence a ochránce, velkou oporu. Zdravotnický personál se snaží podporovat slyšící rodičky uklidňujícími slovy. O tuto možnost jsou ovšem neslyšící rodičky ochuzeny. Z tohoto důvodu je již pouhá přítomnost partnera pro rodičku tak cenná. Může ji držet za ruku, hladit nebo pomáhat při finální fázi porodu. Důležité tedy je, aby porodní asistentky v prenatální poradně důsledně informovaly neslyšící ženy o možnosti účasti partnera u porodu, přičemž konečné rozhodnutí je pochopitelně ponecháno na domluvě partnerů.

Při samotném porodu je pro každou rodící ženu nesmírně důležité zvládnutí a správné načasování úkonů „tlačení“ a „dýchání“, zmíněných v teoretické části práce. Žena se v této kritické fázi porodu řídí pokyny zdravotníků, z čehož je zřejmé, že komunikační bariéra mezi neslyšící ženou a zdravotnickým personálem právě ve chvíli porodu může správné vykonávání výše uvedených úkonů znemožnit. Nelze předpokládat, že v tomto stádiu porodu bude neslyšící, která o popisované technice nebyla s předstihem informována, schopna soustředit se na odezírání pokynů z úst zdravotníků. Proto lze více než doporučit, aby těhotná neslyšící navštěvovala kurzy předporodní přípravy, v jejichž rámci bude na finální část porodu vybavena jak teoretickými znalostmi, tak prostřednictvím praktických ukázek, čímž bychom se mohli vyvarovat některých obtíží při skutečném porodu.

Určitým přínosem pro rodičky je signalizace na porodním sále, kterou mohou v případě potřeby přivolat ošetřující personál. Ta se v dnešní době vyskytuje již v mnoha modernějších porodnicích.

Největším problémem je však nespokojenost se způsobem, jakým funguje péče na oddělení šestinedělí. Při porodu se o neslyšící rodičku stará pouze jediná porodní asistentka, což přispívá k vzájemnému poznání a rozvinutí spolupráce mezi ní a rodící ženou. Situace na oddělení šestinedělí je však odlišná. Šestinedělka je zde pouze jednou z mnoha žen, o které se střídavě starají určené skupiny porodních asistentek pracujících v rámci nepřetržitého provozu na směny. Zároveň může být pro šestinedělku matoucí, že na pokoj dochází personál různého zařazení a s nejrůznějšími úkoly, například sanitářky, ošetřovatelky, porodní asistentky, které mají na starost pouze šestinedělku, ale také novorozenecké sestry, které pečují o novorozence, či speciální zaměstnankyně tzv. laktační poradkyně. Není tedy divu, že orientovat se v takovémto ruchu je obtížné i pro slyšící

ženy, natož pak pro ty neslyšící. Vzhledem k obvykle trojsměnnému provozu na oddělení a celé řadě nezbytných úkonů kolem novorozenců i čerstvých matek není možné zabránit tomuto na venek chaotickému chodu oddělení. Proto by měla vybraná porodní asistentka neslyšící ženě při příjmu na oddělení šestinedělí důkladně vysvětlit chod tohoto oddělení a představit jí pokud možno celý ošetřující kolektiv. Bude-li šestinedělka všemi potřebnými informacemi vybavena již od počátku, zvykne si lépe a rychleji na každodenní běh událostí na oddělení a bude vědět, na koho se může v případě potřeby obrátit. Pomoci s tím je úlohou tlumočnicka, který by v ideálním případě měl být na oddělení přítomen po celou dobu jejího pobytu. Roli tlumočnicka může případně z části převzít některý ze zaměstnanců ovládající základy znakového jazyka.

Další část rozhovoru se zabývala cílem 3: Analyzovat názory neslyšících žen na péči porodních asistentek a jejich podporu. Z odpovědí respondentek vyplynulo, že neslyšící ženy nejvíce potřebují vlídné zacházení ze strany porodních asistentek. Milá porodní asistentka jim totiž dodá víru v sebe sama, díky čemuž lépe zvládnou obtížné situace, což ve svém důsledku pozitivně ovlivní psychiku neslyšících. Na té se podepisuje mnoho faktorů - prostředí porodních sálů či pokojů na oddělení, jejich vybavení a dostupné přístroje, avšak nejdůležitějším hlediskem stále zůstává lidský faktor, zastoupený zde porodními asistentkami, lékaři a jejich jednáním. To, co si neslyšící rodička odnese z porodnice domů, budou především činy a celkový přístup ošetřujících porodních asistentek. Bohužel se může jednat i o negativní zážitky, které si neslyšící žena ještě dlouho ponese ve své mysli. Jednání byť i několika málo jedinců vůči neslyšící může do budoucna ovlivnit její nazírání na slyšící lidi obecně. Právě proto by se měla porodní asistentka snažit o co nejvlídnější přístup, aby měly neslyšící pocit, že jim chceme pomoci a že nejsme lhostejní vůči jejich do ticha ponořenému světu.

Poslední část rozhovoru směřovala k cíli 4: Zjistit, jakých služeb využívají neslyšící ženy v těhotenství a při porodu. Na základě odpovědí na položené otázky jsem zjistila, že neslyšící většinou nemají ponětí o možnosti využití individuální předporodní přípravy či soukromé porodní asistentky. Na druhou stranu jedna z respondentek uvedla, že má dobrou zkušenost s Centrem zprostředkování tlumočnicků neslyšícím (CZTN), které jí již dříve přiřadilo tlumočnicka, jehož služeb využívá dodnes. Rozšíření působnosti tohoto centra je podmíněno větší informovaností neslyšících o jeho službách, ať již oficiální cestou či uvnitř samotné komunity neslyšících, podobně jako v případě výběru prenatální poradny nebo individuální předporodní přípravy.

Velmi mě zaujala myšlenka neslyšících žen, které přišly s návrhem, aby se slyšící lidé začali učit znakovému jazyku, který však u nás běžně není součástí osnov. Můžeme však tuto situaci nějak změnit? Určitě. Například pořádáním přednášek pro zdravotníky, z nichž by se dozvíдали o světě neslyšících a o aktuálním dění v jejich komunitě. Největším krokem vpřed by bylo zavedení výuky znakového jazyka, neboť i jen znalost základů tohoto jazyka by usnadnila vzájemnou komunikaci v řadě životních situací. Zároveň bychom tím neslyšícím dokázali, že nám jejich osudy nejsou lhostejné a že je vnímáme jako součást naší společnosti. Podle mého názoru nejsou tyto návrhy nesplnitelné, o jejich realizaci bychom mohli v blízké budoucnosti opravdu uvažovat.

Pro praxi bych doporučila porodním asistentkám, aby vždy dokázaly správně přistupovat k neslyšícím rodičkám, to znamená především s trpělivostí a ochotnou věnovat jim svůj čas. Úsměv a dobrá nálada by měly být nedílnou součástí jejich práce.

Kromě zmíněného doporučení jsem coby výstup pro praxi vytvořila brožuru s informacemi pro neslyšící šestinedělky, která jim má sloužit jako příručka první pomoci po návratu z porodnice domů. Mou snahou bylo učinit ji přehlednou a snadnou k použití, k čemuž kromě výstižného textu dobře poslouží i doprovodné obrázky. Brožura též obsahuje kontakty na různé odborníky jako například soukromou porodní asistentku, laktační poradkyni či služby tlumočnicka. K dispozici by měla být zdarma všem neslyšícím rodičkám při odchodu z porodnice.

ZÁVĚR

Hlavním cílem předložené bakalářské práce bylo zjistit, jak neslyšící ženy ovlivňuje jejich handicap (sluchové postižení) během těhotenství a při porodu. Zvolené téma považuji za stále aktuální a velice zajímavé. Především návrhy ke zlepšení péče o neslyšící rodičky by se mohly stát přínosnými pro mnohé sluchově postižené ženy v České republice.

Teoretická část této práce nám umožňuje blíže se seznámit se světem neslyšících, rozebírá vzájemnou komunikaci neslyšících se slyšícími lidmi, péči poskytovanou porodními asistentkami během těhotenství a porodu a kromě toho uvádí nejvýznamnější organizace pro neslyšící. Mým hlavním úkolem bylo poukázat na odlišnosti, které se během těhotenství a při porodu u neslyšících vyskytují oproti většinové populaci, a najít co nejefektivnější způsoby komunikace (tzv. totální komunikace).

Součástí praktické části bakalářské práce je přepis rozhovorů se třemi neslyšícími ženami, shrnující jejich zkušenosti z období těhotenství a porodu: potíže, které se během těhotenství i porodu u těchto žen vyskytovaly, jejich názory na poskytovanou péči, podporu ze strany porodních asistentek a také poskytované služby pro neslyšící.

Diskuse shrnuje poznatky získané v průběhu šetření, přičemž na základě analýzy rozhovorů se snaží nalézt způsoby, jak neslyšícím ženám i zdravotnickému personálu ulehčit a zjednodušit vzájemnou komunikaci a celkově přispět k hladkému průběhu těhotenství, porodu i poporodní fáze. Důraz je kladen na správné jednání porodních asistentek, které mohou svojí péčí neslyšícím ženám v mnohém pomoci. Naší snahou je zajistit neslyšícím rodičkám podmínky prakticky shodné s těmi, jaké mají ženy slyšící, a zároveň minimalizovat dopady komunikační bariéry na práci zdravotníků.

Z výsledků šetření vyplývá, že před problematikou péče o neslyšící rodičky není možné přivírat oči. Jedním z nejdůležitějších doporučení pro porodní asistentky je, aby zaujaly správný přístup k neslyšícím a respektovaly jejich osobnost. I přesto, že se zde vyskytuje určitá komunikační bariéra, je nezbytné jednat s neslyšící laskavě a trpělivě a snažit se jí porozumět. Zároveň by porodní asistentky v prenatálních poradnách měly neslyšící ženy dostatečně a s předstihem informovat o možnostech individuální předporodní přípravy a přítomnosti partnera při porodu. Nejlepším řešením se zdá být zavedení kurzů základů znakového jazyka pro porodní asistentky a lékaře, doplněné o přednášky ze života neslyšících.

Pro potřeby praxe byla navržena a vytvořena brožura pro neslyšící ženy propuštěné z porodnice do domácího prostředí.

Pronikne-li slyšící člověk do světa neslyšících, otevře se mu zcela nový pohled na život a tato zkušenost jej velmi obohatí. Při zpracovávání bakalářské práce jsem často přemýšlela o tom, jaké to asi je být neslyšícím člověkem. Snažila jsem si představit sebe sama na místě takto handicapované osoby v různých situacích, například při porodu, kdy kolem vás panuje čilý ruch, lidé mluví, křičí a sdělují nejrůznější pokyny, ale vy jste pohlcní do naprostého ticha a pouze tušíte, co se kolem vás skutečně děje. Až díky setkání se třemi neslyšícími maminkami jsem si uvědomila, jakou výhodu vlastně mají slyšící lidé oproti těm neslyšícím, kteří byli jakýmsi řízením osudu ochuzeni o jeden velice důležitý smysl. Proto k nim vždy přistupujeme s pomocnou rukou a úsměvem ve tváři, neboť jak pravil Mark Twain: „*Laskavost je jazyk, který hluší slyší a slepí vidí.*“

Závěrem bych chtěla poznamenat, že neslyšící tvoří nezanedbatelnou část naší populace a mají tudíž nárok na správné zacházení ze strany slyšící většiny. Ve školách se sice učíme řadu cizích jazyků, ale nikoli znakový jazyk, který bychom přitom mohli upotřebit i ve vlastní zemi. Snad se jednou dočkáme toho, že český znakový jazyk bude vyučován na základních a středních školách (alespoň jako nepovinný předmět), čímž bychom učinili vstříčný krok k tomu, aby se neslyšící opravdu cítili být přirozenou součástí celé naší společnosti.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literatura

BÁRTLOVÁ, Sylva. *Výzkum a ošetřovatelství*. 2. vyd. Brno: Národní centrum ošetřovatelství a nelékařských zdravotnických oborů, 2008. 185 s. ISBN 978-807-0134-672.

BEHINOVÁ, Markéta. *Nová velká kniha o mateřství: Od početí do věku 3 let*. 3. vyd. Praha: Mladá fronta, 2012. 367 s. ISBN 978-80-204-2816-5.

BROŽÍK, Josef. Porod bez stresu. *Gong*. 2004, 33(5), s. 2. ISSN 0323-0732.

ČERMÁKOVÁ, Blanka. *K porodu bez obav*. 2. vyd. Vážany nad Litavou: Joshua Creative, 2010. 148 s. ISBN 978-80-904414-3-9.

FENCLOVÁ, Jana. *Ve světě sluchového postižení: Informační a vzdělávací publikace (nejen) pro zdravotnický personál o životě a potřebách neslyšících, nedoslýchavých a ohluchlých lidí a lidí s kochleárním implantátem*. 1. vyd. Praha: Středisko rané péče Tamtam, 2005. 101 s. ISBN 80-86792-27-7.

HARDER, Ulrike. *Wochenbettbetreuung in der Klinik und zu Hause*. 2. vyd. Stuttgart: Hippokrates, 2005. 269 s. ISBN 978-383-0453-307.

HLOUŠKOVÁ, Miroslava. Kvalita života s nedoslýchavostí. *Sestra*. 2012, 22(1), s. 31-32. ISSN 1210-0404.

CHMEL, Roman. *Otázky a odpovědi o porodu*. 1. vyd. Praha: Grada, 2005. 114 s. ISBN 80-247-1124-9.

KLAUSOVÁ, Jana. *Adresář služeb nejen pro neslyšící*. 11. vyd. Praha: Federace rodičů a přátel sluchově postižených, o.s., 2011. 138 s. ISBN 978-80-86792-28-6.

KOPŘIVOVÁ, Darina. *Český průvodce mateřstvím, aneb, Péče o matku a dítě*. 1. vyd. Praha: Tvarohová - Kolář, 2005. 119 s. ISBN 80-867-3808-6.

KUTNOHORSKÁ, Jana. *Výzkum ve zdravotnictví: metodika a metodologie výzkumu*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. 123 s. ISBN 978-80-244-1877-3.

LABUSOVÁ, Eva a Ilona SUSOVÁ. *Průvodce porodnicemi České republiky: Ucelený přehled služeb porodnic Čech, Moravy a Slezska s hodnocením, informativní texty o přirozeném porodu doplněné autentickými porodními příběhy*. 2. vyd. Praha: Aperio, 2004. 240 s. ISBN 80-903087-2-4.

LEES, Christoph, Karina REYNOLDS a Grainne McCARTAN. *Těhotenství v otázkách a odpovědích*. 2. vyd. Přeložil Martin LUKÁČ. Praha: Ikar, 2005. 264 s. ISBN 80-249-0630-9.

PAŘÍZEK, Antonín. *Kniha o těhotenství a dítěti: Český průvodce těhotenstvím, porodem, šestinedělím - až do dvou let dítěte*. 4. vyd. Praha: Galén, 2009. 738 s. ISBN 978-807-2626-533.

PROCHÁZKOVÁ, Věra a Petr VYSUČEK. *Jak komunikovat s neslyšícím klientem?*. 1. vyd. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2007. 28 s. ISBN 978-80-86991-18-4.

SKÁKALOVÁ, Tereza. *Uvedení do problematiky sluchového postižení: Učební text pro studenty speciální pedagogiky*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2011, 94 s. ISBN 978-807-4350-986.

SLAVÍKOVÁ, Helena a Zbyněk STRAŇÁK. *Porody neslyšících maminek. Sanquis*. 2008, 57, s. 83. ISSN 1212-6535.

SLOWÍK, Josef. *Komunikace s lidmi s postižením*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. 155 s. ISBN 978-807-3676-919.

STADELMANN, Ingeborg. *Zdravé těhotenství, přirozený porod: citlivý průvodce těhotenstvím, porodem, šestinedělím a kojením, který nabízí ověřené praktické návody, jak v těchto obdobích využít bylinek, homeopatických přípravků a éterických olejů*. 3. vyd. Přeložila Barbora TOMEČKOVÁ. Praha: One Woman Press, 2009. 513 s. ISBN 978-808-6356-501.

ŠTROMEROVÁ, Zuzana. *Porodní asistentkou krok za krokem: praktický rádce pro porodní asistentky (a zvědavé rodiče)*. 1. vyd. Praha: Argo, 2010. 313 s. ISBN 978-80-257-0324-3.

SVĚTLÍK, Martin. *Postižení sluchu: současné možnosti sluchové protetiky*. 1. vyd. Praha: Triton, 2000. 61 s. ISBN 80-725-4114-5.

WALSH, Denis. *Evidence-based Care for Normal Labour and Birth: A guide for midwives*. 1. vyd. New York: Routledge, 2007. 181 s. ISBN 978-020-3961-711.

WEISSOVÁ, Robin Elise a Marcello PIETRANTONI. *Těhotenství krok za krokem: Průvodce těhotenstvím od prvních dnů do porodu*. 1. vyd. Přeložila Zuzana AMCHOVÁ. Praha: Fortuna Libri, 2010. 320 s. ISBN 978-80-7321-518-7.

Internetové zdroje

Bezbariérové nemocnice i pro neslyšící. *APPN, o.s. Agentura pro neslyšící* [online]. 2013 [cit. 2013-12-06]. Dostupné z www: <http://appn.cz/bezbarierove-nemocnice-i-pro-neslysic>

Co je to znakový jazyk?. *Znakový jazyk* [online]. 2013 [cit. 2013-11-26]. Dostupné z www: <http://www.znakovy-jazyk.cz/co-je-to-znakovy-jazyk.html>

Českomoravská jednota neslyšících [online]. 2013 [cit. 2013-12-05]. Dostupné z www: <http://www.cmjn.cz>

Informace pro neslyšící. *ÚPMD - Podolí* [online]. 2013 [cit. 2013-12-27]. Dostupné z www: <http://www.upmd.cz/?lang=cz&category=1-5-74>

KOUČKÁ, Pavla. Porodní bolest a radost. *Psychologie.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-12-26]. Dostupné z www: <http://psychologie.cz/porodni-bolest-radost/>

O CZTN. *Centrum zprostředkování tlumočnicků pro neslyšící* [online]. 2012 [cit. 2013-12-05]. Dostupné z www: <http://www.cztn.cz>

O nás. *Federace rodičů a přátel sluchově postižených, o.s.* [online]. 2011 [cit. 2013-12-06]. Dostupné z www: <http://www.frpsp.cz/cs-CZ/o-nas.html>

O nás. *GONG: Časopis sluchově postižených* [online]. 2013 [cit. 2013-10-20]. Dostupné z www: <http://www.gong.cz/neco-o-me>

O nás. *Středisko rané péče Tamtam* [online]. 2009 [cit. 2013-12-06]. Dostupné z www: <http://www.tamtam-olomouc.cz/cs/o-nas>

O portálu. *Helpnet.cz - Informační portál pro osoby se specifickými potřebami* [online]. 2013 [cit. 2013-12-06]. Dostupné z www: <http://www.helpnet.cz/o-portalu>

Terminologie. *Ruce.cz - Informační portál o světě Neslyšících* [online]. 2011 [cit. 2013-11-26]. Dostupné z www: <http://www.ruce.cz/clanky/2-terminologie>

Tlumočnická služba online. *APPN, o.s. Agentura pro neslyšící* [online]. 2013 [cit. 2013-12-06]. Dostupné z www: <http://www.appn.cz/tlumocnicka-sluzba-online>

Vybíráme porodnici. *Porodnice.cz - Deník pro těhotné a rodiny s dětmi* [online]. 2011 [cit. 2013-12-23]. Dostupné z www: <http://www.porodnice.cz/porod/co-se-musi-zaridit/vybirame-porodnici>

ZAHÁLKOVÁ, Martina. *Plzeňská unie neslyšících* [online]. 2013 [cit. 2013-12-05]. Dostupné z www: <http://www.pun.cz>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 - Desatero komunikace s osobami se sluchovým postižením

Příloha č. 2 - Informovaný souhlas

Příloha č. 3 - Kompletní výpis otázek do rozhovorů

Příloha č. 1

DESATERO KOMUNIKACE S OSOBAMI SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM

1. Před rozhovorem s člověkem se sluchovým postižením navážeme zrakový kontakt. Pokud se na nás nedívá, můžeme jej upozornit lehkým dotykem na rameno, paži nebo předloktí, že s ním chceme hovořit. Zrakový kontakt udržujeme po celou dobu rozhovoru.
2. Každého člověka se sluchovým postižením se zeptáme, zda chce mluvit, odezírat, psát nebo používat znakový jazyk. Otázku můžeme i napsat. Zjištěnou komunikační preferenci napíšeme na desky neslyšícího pacienta.
3. Odezírání bez pomoci sluchu není spolehlivá metoda vnímání mluvené řeči, dochází při ní často k omylům. Úspěšnost odezírání je velmi snížena při fyzické či psychické nepohodě. Odezírající osobě předem sdělíme téma hovoru. Mluvíme obrácení čelem k ní, naše tvář musí být osvětlena, nesmíme pohybovat hlavou nebo si zakrývat ústa. Dbáme na zřetelnou výslovnost a mluvíme volnějším tempem při zachování přirozeného rytmu řeči. Zdůrazňujeme klíčová slova. V případě potřeby opakujeme sdělení jinými slovy.
4. Při hovoru s nedoslýchavým člověkem nezvyšujeme hlas a nekřičíme. Zajistíme vhodné poslechové podmínky bez okolního hluku.
5. Doprovází-li člověka se sluchovým postižením tlumočnick či jiná osoba, vždy oslovujeme přímo člověka, se kterým jednáme, nikoliv jeho doprovod. O přítomnosti tlumočnicka si rozhoduje sám pacient se sluchovým postižením. Má na tlumočnicka právo.
6. Člověku se sluchovým postižením předem vysvětlíme, jakou spolupráci od něj budeme potřebovat.
7. Důležité dotazy raději opakujeme a neváháme ani použít písemnou formu. U neslyšících uživatelů znakového jazyka je bezpečnější počkat na tlumočnicka.
8. Občas požádáme, aby nám člověk se sluchovým postižením svými slovy sdělil, co nám rozuměl (nikdy se neptáme, zda nám rozuměl). Ptáme se zásadně vždy po každém důležitém sdělení.
9. Při neúspěšné komunikaci máme na paměti, že jde o důsledek sluchového postižení. Proto k takovému člověku přistupujeme se stejným respektem a ohledem na důstojnost jako k člověku bez postižení. Neprojevujeme netrpělivost, neomezujeme komunikaci, ale snažíme se najít cesty, jak se vzájemně lépe dorozumět.
10. Pro získání potřebných znalostí nestačí tento text, protože komunikační preference každé osoby se sluchovým postižením mohou být jiné. Proto je nutno projevit vstřícnost a ochotu přizpůsobit se dorozumívacím možnostem každého pacienta se sluchovým postižením.

Zdroj: CZUMALOVÁ, Anna. *Tlumočnick jako most komunikace mezi slyšícím zdravotníkem a neslyšícím pacientem*. 1.vyd. Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, 2008. ISBN 978-80-87153-86-4.

Příloha č. 2

INFORMOVANÝ SOUHLAS

Název bakalářské práce: **Těhotenství a porod u neslyšících**

Studentka: **Jana Rezková**

e-mail: rezkova9@seznam.cz

Fakulta zdravotnických studií ZČU

(Katedra ošetřovatelství a porodní asistence)

Vedoucí BP: Mgr. Lucie Kašová

e-mail: lkasova@kos.zcu.cz

Fakulta zdravotnických studií ZČU

(Katedra ošetřovatelství a porodní asistence)

CÍL studie:

Účelem této studie je získat informace o Vašich zkušenostech z období těhotenství a porodu. Pomocí nich budu moci zjišťovat, s jakými zážitky se setkáváte při návštěvě těhotenské poradny a při porodu. Jaké máte zkušenosti s péčí porodních asistentek, jak na Vás porodní asistentky působily a jaké byly Vaše pocity při komunikaci s nimi. A také mě bude zajímat, jakých služeb pro neslyšící jste využívala během těhotenství a při porodu. Tyto výsledky budu následně vyhodnocovat v praktické části své bakalářské práce.

SOUHLAS S VÝZKUMEM

V následujícím období s Vámi bude proveden rozhovor.

Informace od Vás získané budou k dispozici pouze studentce a vedoucí její bakalářské práce. V bakalářské práci nebude uvedeno Vaše celé jméno, místo toho bude nahrazeno pseudonymem, abyste nemohla být identifikována.

Pokud budete mít jakékoliv výhrady k otázkám, nemusíte na ně odpovídat. A budete mít možnost říci své připomínky.

Souhlasím s výše uvedenými podmínkami o účasti ve výzkumné studii.

Jméno:

Podpis účastníka:

Podpis studentky:

Datum:

OTÁZKY DO ROZHOVORŮ

Seznámení se s neslyšící

- Jste neslyšící od narození? Jsou neslyšící i členové vaší rodiny?
- Jakou komunikační formou se dorozumíváte se slyšícím okolím?
- Kolikrát jste rodila a v jaké porodnici?

1. Návštěva prenatální poradny

- a) Měla jste nějaké informace o těhotenství a porodu již před těhotenstvím?
- b) Vybrala jste si těhotenskou poradnu, kterou jste navštěvovala, záměrně? Pokud ano, z jakého důvodu?
- c) Když jste otěhotněla, měla jste strach z komunikační bariery v těhotenské poradně a při porodu?
- d) Jak probíhaly vaše návštěvy v těhotenské poradně? Jakým způsobem vám byly předávány potřebné informace? (psaní, tlumočnick) Měla jste potíže s porozuměním obsahu?
- e) Zúčastnila jste se předporodních kurzů? Proč ano či ne?

2. Porod u neslyšících

- a) Podle čeho jste se rozhodla pro danou porodnici?
- b) Jak probíhala komunikace při příjmu na porodním sále?
- c) Byl přítomen u porodu váš manžel? Pokud ano, pomáhalo vám to?
- d) Jak probíhala komunikace při samotném porodu?
- e) Měla jste k dispozici nějaké specializované kompenzační pomůcky pro neslyšící? (světelná signalizace - blikání, vibrační signalizační pomůcky)
- f) Scházelo vám něco?

3. Péče porodních asistentek, jejich podpora

- a) Jakou zkušenost máte s prací a péčí porodních asistentek?
- b) Jak s vámi porodní asistentky komunikovaly?
- c) Přišlo vám chování i jednání ze strany porodních asistentek vhodné a správné?
- d) Jaké nedostatky byly v chování a jednání s vámi?

4. Služby pro neslyšící

- a) Jaké jste využívala služby pro neslyšící? (individuální předporodní příprava, soukromá porodní asistentka a jiné)
- b) Využívala jste služeb tlumočnicka? Z jakého důvodu ano či ne?
- c) Znáte porodnici pro neslyšící v Podolí? Pokud ano, jaký na ni máte názor?

Závěrem

- Co byste doporučila pro zlepšení péče o neslyšící rodičky?
- Máte nějakou vlastní špatnou / dobrou zkušenost, o kterou byste se chtěla podělit?
- Rodila byste příště ve stejné porodnici?